

Buletinul jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului

- hotărâri și decizii împotriva României în anul 2022 -

Cuprins

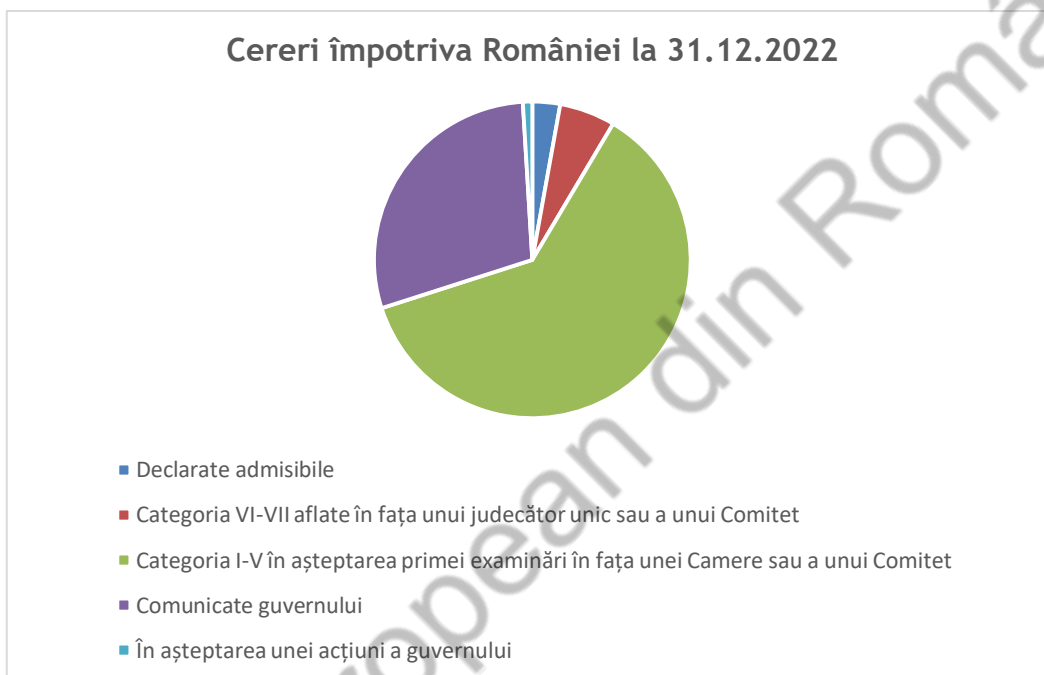
I. Statistici

II. Cauze importante pronunțate de Curte împotriva României în anul 2022

Alexandru-Radu Luca împotriva României
Bumbeș împotriva României
C. împotriva României
Cîrstoiu împotriva României
Corneschi împotriva României
Dănoiu și alții împotriva României
Deme împotriva României
Dobrilă împotriva României
Gal împotriva României
Jivan împotriva României
Manole împotriva României
Mierlă și alții împotriva României
Moraru împotriva României
Moraru și Marin împotriva României
Năstase și Năstase împotriva României
Oprea și alții împotriva României
Pârvu împotriva României
Poienaru împotriva României
Ponta împotriva României
Răducan împotriva României
Regional Air Services SRL și Ivașcu împotriva României
S.L. împotriva României
Spasov împotriva României
Spînu împotriva României
Stancu și alții împotriva României
Stăvilă împotriva României
Temeșan împotriva României
Tusă împotriva României
Uzea și alții împotriva României
Văleanu și alții împotriva României
Vod Baur Impex SRL împotriva României
Voiculescu împotriva României
Voiculescu și alții împotriva României

I. Statistici

Potrivit ultimului raport de activitate¹ al Curții Europene a Drepturilor Omului, la 31 decembrie 2022, Curtea avea înregistrate pe rolul său 4793² de cereri îndreptate împotriva României, cereri aflate în diverse etape procedurale: 136 declarate admisibile (reprezentând 2,83% din numărul total); 273 din categoria VI-VII aflate în fața unui judecător unic sau a unui Comitet (5,69%)³; 2949 din categoria I-V în așteptarea primei examinări în fața unei Camere sau a unui Comitet (61,52%); 1389 comunicate guvernului român (28,97%); 46 în așteptarea unei acțiuni a guvernului (0,95%).

Astfel, România se află pe locul 4 din cele 47 de țări ale Consiliului Europei, după Turcia, Federația Rusă și Ucraina, și înaintea Italiei.⁴

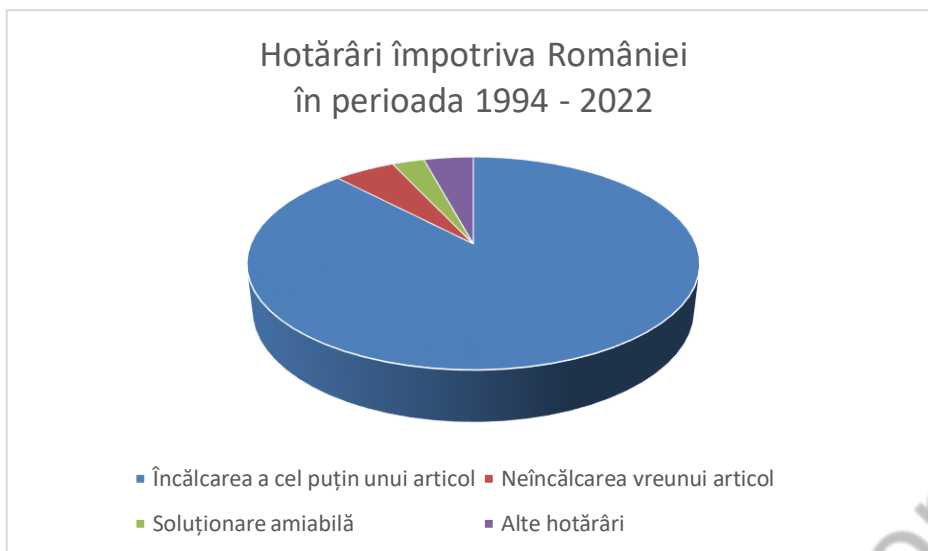
Din 1994 până în 2022, Curtea a pronunțat un număr de 1754 de hotărâri împotriva României, împărțite astfel: 1541 în care s-a constatat încălcarea a cel puțin unui articol din Convenția europeană a drepturilor omului; 91 în care concluzia Curții a fost de neîncălcare a vreunui articol; 48 în care s-a luat act de soluționarea amiabilă dintre guvern și reclamant; 74 reprezentând alte hotărâri. Și aici România ocupă un fruntaș loc 5, în urma Turciei, Federației Ruse, Italiei și Ucrainei și devansând Polonia.

¹ Raportul a fost publicat în ianuarie 2023 și poate fi accesat [aici](#).

² Numărul cererilor este mai mare dacă sunt luate în calcul și cele pentru care formularul completat corespunzător nu era încă primit de Curte.

³ În iunie 2009, Curtea a adoptat o politică de stabilire a priorităților pentru a accelera prelucrarea și soluționarea cauzelor importante, grave și urgente. Au fost stabilite 7 categorii, mergând de la cauze urgente privind reclamanți vulnerabili (cat. I) la cauze vădit inadmisibile, soluționate de judecător unic (cat. VII). A se vedea, pe larg, [aici](#).

⁴ Numărul cererilor pendente împotriva României reprezintă aprox. 6,5% din numărul total al cererilor; pentru detalii, a se vedea raportul de activitate citat.

În ceea ce privește anul 2022, Curtea a pronunțat 81 de hotărâri (privind 3302 de cereri):

- a) constatarea încălcării a cel puțin unui articol din Convenție - **72**;
- b) constatarea neîncălcării niciunui articol - **5**;
- c) soluționare amiabilă - **3**;
- d) alte hotărâri - **1**.

În funcție de articolul din Convenție încălcat, hotărârile de condamnare se prezintă astfel:

- a) art. 2 (dreptul la viață) - **4**;
- b) art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane și degradante) - **39**;
- c) art. 6 (dreptul la un proces echitabil) - **12**;
- d) art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) - **6**;
- e) art. 10 (libertatea de exprimare) - **5**;
- f) art. 14 (interzicerea discriminării) - **1**;
- g) art. 1 din Protocolul nr. 1 (protecția proprietății) - **8**;
- h) art. 4 din Protocolul nr. 7 (dreptul de a nu fi judecat sau pedepsit de 2 ori) - **1**;
- i) alte articole ale Convenției - **1**.

II. Cauze importante pronunțate de Curte împotriva României în anul 2022

*Corneschi împotriva României*⁵

(11.1.2022, cererea nr. 21609/16)

încălcarea art. 6 (proces echitabil; apărare efectivă în procesul penal)

Cererea a avut ca obiect, pe de o parte, retragerea autorizației de securitate a reclamantului în urma procesului penal împotriva acestuia și, pe de altă parte, concedierea sa ulterioară.

Curtea a reținut că reclamantul, ofițer de informații în cadrul Serviciului Român de Informații, a fost suspectat de către procurorii DIICOT, în cadrul acțiunii împotriva unei grupări transfrontaliere specializate în contrabanda cu produse accizabile, de sprijinire a unui grup infracțional organizat și complicitate la contrabandă prin implicarea alături de fratele său și recurgerea la aparate specializate pentru a înregistra conversații sau a bruia alte dispozitive de comunicare. După 4 ani, procurorul de caz a decis încetarea procesului penal împotriva reclamantului, din lipsa probelor. Acestuia din urmă i-a fost retrasă autorizația de securitate și a fost eliberat din funcție. Contestația internă și plângerea în

⁵ Disponibilă în limba română [aici](#).

fața instanțelor au fost respinse, fiindu-i refuzat accesul la probele de la dosar deoarece erau clasificate.

Curtea a reținut că instanțele au respins cererea reclamantului de a declassifica probele decisive, considerând că păstrarea calificării acestor informații ar fi împiedicat difuzarea lor, ceea ce ar fi avut un impact asupra acțiunilor legale ale anumitor instituții, precum și efectele asupra ordinii publice sau asupra „interesului privat sau public” implicate de această declassificare. Totuși, întrucât nu există nicio indicație cu privire la aceste aspecte, Curtea a constatat caracterul vag al limbajului instanțelor naționale referindu-se la orice motiv concret de securitate națională care justifică nedivulgarea elementelor de probă în dosarul reclamantului. Prin urmare, nu a putut să concluzioneze că motivele efective de securitate națională care, în opinia autorităților, se opuneau dezvăluirii elementelor de probă și a informațiilor secrete referitoare la reclamant au fost justificate în mod minimal de instanțele naționale. De asemenea, Curtea a considerat că prezența avocatului reclamantului (deținând sau nu un certificat ORNISS) în fața instanțelor naționale, fără a fi posibilă verificarea acuzațiilor împotriva clientului său, nu a fost capabilă să asigure o apărare efectivă pentru a putea contrabalansa în mod semnificativ restrângerile în exercitarea drepturilor sale procedurale. Abordarea instanțelor naționale cu privire la relevanța procesului penal împotriva reclamantului pentru luarea măsurilor contestate de acesta a fluctuat și a fost contradictorie, întrucât implicarea reclamantului în procesul penal a variat de la a fi considerată relevantă, până la a sfârși prin a fi anulată ca neavând nicio legătură cu măsurile în cauză.

Toate aceste elemente, care au culminat cu lipsa motivării instanței de recurs prin respingerea pretențiilor reclamantului, au făcut dificilă aprecierea de către Curte a gradului efectiv de control aplicat de aceste autorități independente pentru verificarea veridicității și credibilității faptelor prezentate de SRI. În concluzie, Curtea a constatat încălcarea art. 6 § 1 din Convenție.⁶

Dănoiu și alții împotriva României⁷

(25.1.2022, cererea nr. 54780/15 și alte 2)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 (reglementarea folosinței bunurilor; reducere dispusă de către instanță a onorariului avocatului numit din oficiu)

Cauza a avut ca obiect reducerea onorariilor reclamantilor dispusă de instanțele naționale, aceștia fiind numiți avocați din oficiu pentru mai multe mii de părți civile într-un proces penal în care cinci persoane au fost acuzate de organizarea și promovarea unor scheme piramidale. Mai multe mii de persoane au solicitat despăgubiri în cadrul procesului, iar cei trei reclamanti au fost numiți să reprezinte părțile civile respective. Instanța de apel a plafonat cuantumul onorariilor datorate fiecăruia dintre reclamanti la aproximativ 5 681 EUR. Invocând art. 1 din Protocolul nr. 1, reclamantii s-au plâns Curții de reducerea substanțială a onorariilor, susținând că aceasta este contrară dreptului intern.

Curtea a reținut că reclamantii au reprezentat pe parcursul a șase ani și 46 de termene de judecată a fondului cauzei un număr de peste 8000 de părți civile. Mandatul acestora a fost confirmat de instanța de fond, care le-a validat onorariile în conformitate cu art. 5 alin. (1) lit. e) din Protocolul privind stabilirea onorariilor convenite avocaților.⁸ Mai mult, referatele avocaților din oficiu care au justificat plata onorariilor nu au fost nici anulate, nici contestate de autoritățile naționale. Prin urmare, Curtea a constatat că și numai aceste aspecte sunt suficiente pentru a se concluziona că motivele pentru care

⁶ Trimiterile din text se fac la Convenția europeană a drepturilor omului și protocoalele ulterioare, disponibile [aici](#), precum și la Regulamentul Curții, disponibil [aici](#).

⁷ Disponibilă în limba română [aici](#).

⁸ Protocolul din 1 decembrie 2008 dintre Ministerul Justiției și UNBR privind stabilirea onorariilor convenite avocaților pentru furnizarea serviciilor de asistență judiciară în materie penală, pentru prestarea, în cadrul sistemului de ajutor public judiciar, a serviciilor de asistență judiciară și/sau reprezentare ori de asistență extrajudiciară, precum și pentru asigurarea serviciilor de asistență judiciară privind accesul internațional la justiție în materie civilă și cooperarea judiciară internațională în materie penală. Protocolul a fost reînnoit succesiv, cel mai recent fiind semnat la 14 februarie 2019.

instanța de apel, Curtea de Apel București, a redus onorariile nu erau conforme cu dispozițiile naționale și că hotărârea în cauză a fost arbitrară.

Curtea a reamintit că o normă este „previzibilă” atunci când oferă o anumită garanție împotriva atacurilor arbitrare ale autorităților publice. Aceasta presupune că orice ingerință în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor trebuie să fie, așadar, însoțită de garanții procedurale care să ofere persoanei în cauză o oportunitate rezonabilă de a-și prezenta cauza autorităților competente, astfel încât să permită o contestare efectivă a măsurilor în litigiu.

*Jivan împotriva României*⁹

(8.2.2022, cererea nr. 62250/19)

încălcarea art. 8 (dreptul la autonomie; dreptul la respectarea demnității; încadrarea la un grad greșit de handicap)

Reclamantul s-a plâns Curții cu privire la faptul că, prin refuzarea beneficiului unui asistent personal, drept prevăzut de legislația relevantă¹⁰, autoritățile i-au încălcat dreptul la respectarea vieții sale private, în măsura în care l-au privat de autonomia sa și de accesul la lumea exterioară, forțându-l astfel să se izoleze.

Curtea a reținut că, în 2017, reclamantului, care suferea deja de mai multe afecțiuni medicale debilitante, i s-a amputat un picior, iar printr-o hotărâre judecătorească acesta a fost încadrat la handicap mediu, și nu la handicap sever. Dreptul acestuia la autonomie și la respectarea demnității sale nu au fost luate în considerare în cadrul evaluărilor interne în cauză (certificatul comisiei din cadrul DGASPC Bihor sau decizia instanței de apel). Condițiile sale de viață și lipsa unei rețele de sprijin - furnizate fie de vecini, fie de familia sa - nu au fost menționate nici în aceste decizii. În plus, autoritățile nu au luat în considerare vârsta reclamantului și nici faptul că acesta și-a pierdut piciorul la vârsta de 85 de ani. Implicațiile pe care o astfel de schimbare drastică trebuie să le fi avut asupra vieții unei persoane în vârstă nu au fost menționate nici în evaluările interne. Nicio dispoziție a deciziilor incriminate nu explică aparentele discrepante dintre situația specială a reclamantului privind lipsa autonomiei și a sprijinului și constatarea că acesta nu avea, în temeiul dreptului intern, dreptul la un asistent personal. Ca urmare a acestor decizii, reclamantul a fost lăsat să se descurce singur și autoritățile nu au oferit nicio modalitate practică alternativă pentru a-i asigura sprijinul constant de care avea nevoie.

În consecință, Curtea a considerat că autoritățile naționale nu au făcut ceea ce era rezonabil în împrejurările speței pentru a garanta reclamantului, o persoană în vârstă cu handicap, o protecție efectivă a dreptului său la respectarea vieții sale private, nereușind astfel să atingă echilibrul echitabil prevăzut la art. 8.

Regional Air Services SRL și Ivașcu împotriva României

(22.2.2022, cererile nr. 76549/17 și 76756/17)

neîncălcarea art. 8 (acțiune în despăgubiri; societate comercială; dreptul la respectarea reputației)

Cauza a privit acțiunea civilă în despăgubiri formulată de reclamanți împotriva a trei jurnaliști și a unei societăți de presă pentru motivul că aceștia din urmă au făcut declarații false despre managementul aeroportului Tuzla. Invocând art. 8 din Convenție, reclamanții au susținut că autoritățile naționale nu și-au respectat obligațiile pozitive pentru a garanta dreptul la respectarea vieții lor private și au considerat că imaginea lor a fost afectată de campania mediatică.

În ceea ce privește plângerea reclamantului persoană fizică, Curtea a considerat că soluția curții de apel, potrivit căreia importanța națională a subiectelor discutate a avut

⁹ Disponibilă în limba română [aici](#).

¹⁰ Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată în Monitorul Oficial nr. 1 din 3 ianuarie 2008, și Ordinul ministrului muncii, familiei și egalității de șanse nr. 762/2007 privind aprobarea criteriilor medico-psihosociale pe baza cărora se stabilește încadrarea în gradul de handicap, publicat în Monitorul Oficial nr. 885 din 27 decembrie 2007.

consecințe majore pentru identificarea limitelor admisibile ale libertății de exprimare, este conformă cu principiile care rezultă din jurisprudența sa. Instanțele naționale au pus în balanță în mod corespunzător dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private și dreptul jurnaliștilor la libertatea de exprimare, apreciindu-le în lumina criteriilor care decurg din jurisprudența sa. Prin urmare, nu se poate considera că instanțele naționale, refuzând să dea curs acțiunii formulate de reclamant, nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive care revin statului român de a proteja dreptul persoanei în cauză la respectarea vieții sale private, în sensul art. 8 din Convenție.

Cu privire la plângerea societății reclamante, Curtea a reținut că instanțele naționale au statuat că articolul și emisiunile în cauză abordau chestiuni de interes general și erau relevante pentru societatea română și că acestea au considerat că problema deschiderii unui post vama la Tuzla era chiar o problemă de securitate națională din cauza proximității frontierei cu Ucraina. Declarațiile în litigiu erau de natură factuală și puteau fi verificate din moment ce elementele de probă relevante erau accesibile publicului. Curtea a mai reținut că instanțele naționale au stabilit că societatea reclamantă nu a suferit niciun prejudiciu. În această privință, Curtea a subliniat că, într-o cauză anterioară, a făcut o distincție între atingerea adusă reputației comerciale a unei întreprinderi, lipsită de dimensiune morală, și atingerea adusă reputației unei persoane, care privește statutul și, implicit, demnitatea sa. În speță, în lipsa unor dovezi suficiente cu privire la impactul direct al declarațiilor făcute cu ocazia emisiunilor în cauză sau cuprinse în articolul în litigiu asupra activității comerciale a societății reclamante, Curtea nu poate specula un eventual prejudiciu suferit în această privință. În consecință, autoritățile naționale nu și-au depășit marja de apreciere și nu au încălcat obligația lor pozitivă de a garanta societății reclamante dreptul la respectarea efectivă a reputației sale.

Uzea și alții împotriva României

(22.2.2022, cererea nr. 63662/17)

decizie de inadmisibilitate (art. 8; malpraxis medical; despăgubire)

În cauză, primii doi reclamânți sunt părinții celei de-a treia reclamante, născută în 2009. În fața instanțelor naționale și a Curții, aceștia au susținut că malpraxisul medical (inclusiv disfuncțiile la nivel spitalicesc) la care mama și copilul fuseseră supuși în timpul nașterii copilului a dus ca aceasta din urmă să se nască cu dizabilități fizice și mentale severe. În plângerea în fața Curții, invocând art. 2 și 8 din Convenție, reclamânții au criticat ancheta penală internă, în special durata excesivă a acesteia, ceea ce a determinat prescrierea infracțiunii săvârșite de ginecolog. Primii doi reclamânți au mai susținut că, potrivit dreptului intern, nu au beneficiat de o cale de atac pentru încălcarea dreptului la respectarea propriei lor vieți private și de familie, care fusese grav afectată de malpraxisul invocat.

Curtea a observat că instanțele naționale au stabilit, pe baza unui ansamblu consistent de dovezi, inclusiv rapoarte medicale, că malpraxisul medical a privit acte individuale și omisiuni comise de ginecolog și au exclus orice disfuncție sistemică la nivel spitalicesc. Deși acestea nu s-au referit în mod expres la art. 8, instanțele au constatat că a existat o vătămare gravă a integrității fizice a celei de-a treia reclamante și i-au acordat despăgubiri cu titlu de daune materiale și morale al căror quantum a fost considerabil mai mare decât cel acordat în mod normal de Curte în cazuri similare. În lipsa unor indicii potrivit cărora instanțele naționale ar fi interpretat sau ar fi aplicat greșit principiile juridice relevante sau ar fi ajuns la o concluzie vădit nerezonabilă, Curtea a considerat că pretențiile celei de-a treia reclamante examinate sub aspectul material al art. 8 sunt vădit nefondate.

Cu privire la celelalte capete de cerere examinate sub aspectul procedural al art. 8, Curtea nu a constatat nicio deficiență gravă în comportamentul autorităților. Aceasta a ținut seama de faptul că, atât cursul evenimentelor din spital, cât și deciziile luate de medici au fost supuse unui control public, iar procedura, deși de durată, a avut ca rezultat o condamnare - cea a unuia dintre doctorii implicați la nașterea celei de-a treia reclamante, în timp ce, pentru celălalt, ancheta a fost încheiată deoarece a intervenit prescripția, fără

să existe perioade lungi de inactivitate imputabile autorităților. În această privință, Curtea a reafirmat că, în general, simplul fapt că procedura privind neglijența medicală s-a încheiat nefavorabil pentru persoana în cauză nu înseamnă în sine că statul pârât nu și-a îndeplinit obligația pozitivă în temeiul art. 8.

Voiculescu împotriva României

(22.2.2022, cererea nr. 493/15)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; proces penal motivat politic)

Cauza a avut ca obiect, în principal, afirmațiile reclamantului potrivit cărora dreptul său la prezumția de nevinovăție prevăzută la art. 6 § 2 din Convenție a fost încălcat și că procesul penal împotriva sa a fost motivat politic, contrar art. 18.

Curtea a reținut că, în urma unei investigații a unor infracțiuni de corupție, reclamantul (un om de afaceri care deținea canale de presă și președintele unui partid politic la acea dată) și alte 12 persoane au fost trimise în judecată în 2008. Reclamantul a fost acuzat că a avut, în calitate sa de președinte al unui partid politic, influență asupra mai multor funcționari publici pentru a facilita spălarea de bani în contextul privatizării unei companii de stat.

Curtea a considerat că nu există motive să se considere că independența și imparțialitatea instanțelor au fost compromise de declarația Președintelui României dată în timpul procesului. De asemenea, nu există nimic în dosar care să îi permită să se îndoiască de corectitudinea generală a procesului penal împotriva reclamantului în fața instanțelor interne.

În ceea ce privește pretinsa subiectivitate a judecătorilor aflați în completul care a pronunțat decizia definitivă în cauza reclamantului, Curtea a observat că argumentele invocate în această privință au fost examinate de instanța națională și respinse prin decizii motivate, în conformitate cu dispozițiile art. 67 alin. (5) C. proc. pen., întrucât situația reclamată nu a fost enumerată printre motivele de recuzare a judecătorilor. Nu s-a constatat nicio lipsă obiectivă sau subiectivă de imparțialitate din partea judecătorilor care s-au aflat în completul instanței de apel. În plus, modul în care s-a derulat procesul penal nu a dezvăluit un scop predominant politic în sprijinul deciziilor pronunțate de judecători. Având în vedere modul în care instanțele naționale au examinat cauza, Curtea a constatat că procedura din speță nu poate fi considerată arbitrară, reclamantului i s-a acordat o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta argumentele în cadrul procedurii contradictorii, iar deciziile pronunțate au fost motivate în mod temeinic pe baza faptelor și a legislației aplicabile.

Voiculescu și alții împotriva României

(22.2.2022, cererea nr. 502/15 și alte 3)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; art. 1 din Protocolul nr. 1; confiscare; sancțiune penală)

Cauza a privit, în principal, confiscarea bunurilor reclamantelor în cadrul unui proces penal împotriva unor terți, confiscare despre care s-a pretins că nu a avut garanțiile procedurale prevăzute la art. 6 § 1 și la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

S-a reținut de către Curte că, în cadrul procesului penal împotriva lui Dan Voiculescu¹¹, instanța de apel a confirmat condamnarea acestuia pentru spălarea de bani și a majorat pedeapsa la 10 ani de închisoare și a confirmat, de asemenea, sechestrul aplicat asupra mai multor conturi și a bunurilor care aparțineau acestuia. În ceea ce privește proprietatea reclamantelor, curtea de apel a respins contestația împotriva sechestrului, reținând că sechestrul s-a bazat pe suspiciunea originii bunurilor și pe necesitatea de a preveni ascunderea rapidă a acestora. Instanța de apel a dispus, de asemenea, confiscarea bunurilor în temeiul art. 33 alin. (1) și (3) din Legea nr 656/2002, coroborat cu art. 112 C. pen.

În fața Curții, reclamantele au formulat mai multe capete de cerere:

---

¹¹ A se vedea supra, *Voiculescu împotriva României*.

1. Reclamantele au susținut că completul de judecată care a dispus confiscarea a fost lipsit de imparțialitate, încălcând garanțiile prevăzute la art. 6 § 1.

Curtea nu a constatat nicio lipsă obiectivă sau subiectivă de imparțialitate din partea judecătorilor care s-au aflat în completul instanței de apel, toate cererile domnului Voiculescu și ale reclamantelor fiind examinate și respinse prin decizii motivate, în conformitate cu art. 67 alin. (5) C. proc. pen.

2. Reclamantele au criticat faptul că confiscarea bunurilor a constituit o sancțiune penală, care nu era prevăzută în dreptul intern, cu încălcarea art. 7 din Convenție, și că această sancțiune nu a fost reexaminată de o instanță superioară, astfel cum prevede art. 2 din Protocolul nr. 7.

Curtea a observat că reclamantele nu fuseseră condamnate de instanțele române pentru săvârșirea vreunei infracțiuni. Prin urmare, confiscarea în cauză nu a presupus o constatare a vinovăției în urma unei acuzații penale, aceasta nu constituie o „penalitate” în sensul art. 7 din Convenție. Articolul menționat nu este, așadar, aplicabil în speță. În consecință, în speță nu sunt aplicabile nici dispozițiile art. 2 din Protocolul nr. 7.

3. Invocând art. 1 din Protocolul 1, reclamantele s-au plâns de faptul că respectiva confiscare a proprietății lor reprezintă o măsură arbitrară și disproporționată, bazată pe o prezumție de rea-credință.

Având în vedere modul în care instanța națională a examinat cauza, Curtea a constatat că procedura din speță nu poate fi considerată arbitrară. Având în vedere marja largă de apreciere de care se bucură statele în urmărirea unei politici de combatere a criminalității și faptul că instanța națională a acordat reclamantelor o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza prin proceduri contradictorii, Curtea a concluzionat că ingerința în exercitarea dreptului reclamantelor de a beneficia în mod pașnic de bunurile lor nu este disproporționată în raport cu obiectivul legitim urmărit.

Stăvilă împotriva României

(1.3.2022, cererea nr. 23126/16)

încălcarea art. 4 din Protocolul nr. 7 (*non bis in idem*)

Cauza a avut ca obiect plângerea reclamantului potrivit căreia acesta a fost condamnat de două ori pentru aceeași infracțiune rutieră.

Curtea a reținut că, în urma unui control de rutină efectuat de poliție, împotriva reclamantului s-a pus în mișcare acțiunea penală pentru conducerea unui vehicul fără a deține un permis de conducere. Cu toate acestea, în cursul aceluiași an, parchetul local a stins acțiunea penală întrucât fapta nu era suficient de gravă pentru a constitui o infracțiune și i-a aplicat o amendă administrativă. Rezoluția a fost anulată de parchetul județean, acțiunea penală a fost pusă din nou în mișcare și, ulterior, a fost condamnat la închisoare. Invocând art. 6 și art. 13 din Convenție și art. 4 din Protocolul nr. 7, reclamantul a criticat redeschiderea procedurii și condamnarea sa ulterioară, încălcând dreptul său la apărare, principiul egalității armelor și al securității juridice, precum și dreptul de a nu fi judecat și pedepsit de două ori pentru aceeași infracțiune.

Chiar presupunând că ar putea fi de acord cu faptul că redeschiderea procedurii împotriva reclamantului a fost determinată de erori săvârșite de parchet atunci când au evaluat circumstanțele specifice din cauza reclamantului în lumina legislației aplicabile, Curtea a reiterat faptul că greșelile sau erorile autorităților de stat ar trebui să fie în beneficiul inculpatului. Cu alte cuvinte, riscul oricărei greșeli a autorității de urmărire penală sau a unei instanțe trebuie să fie suportat de stat, iar erorile nu trebuie remediate pe seama persoanei în cauză. Simpla apreciere că ancheta în cauza reclamantului a condus la o stingere eronată a acțiunii penale nu poate, în sine, în lipsa unor erori de jurisdicție sau a unor încălcări grave ale procedurii judiciare, a unor abuzuri de putere, a unor erori vădite de aplicare a dreptului material sau a altor motive importante legate de interesele justiției, să indice existența unui defect fundamental în procedura anterioară. În caz contrar, sarcina consecințelor lipsei de diligență a autorităților în cursul anchetei preliminare procesului ar fi transferată în întregime către reclamant și, mai important, simpla afirmație privind o

carență sau un eșec al anchetei, oricât de minoră și nesemnificativă ar fi, ar crea o posibilitate nelimitată pentru parchet de a abuza de proces, solicitând redeschiderea procedurilor finalizate.

Având în vedere cele de mai sus, Curtea a considerat că motivele prezentate de parchetul județean și de judecătorul de cameră preliminară pentru a justifica repunerea în mișcare a acțiunii penale sunt în contradicție cu condițiile stricte impuse de art. 4 § 2 din Protocolul nr. 7. Prin urmare, redeschiderea procedurii nu era justificată de excepția prevăzută de această dispoziție.

Manole împotriva României

(29.3.2022, cererea nr. 54241/15)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 (drept de proprietate; coproprietate)

Cauza a avut ca obiect imposibilitatea reclamantei de a beneficia timp de mai mulți ani de dreptul său de proprietate, recunoscut de instanțele naționale, pentru o parte a unui imobil care a fost naționalizat de stat în timpul regimului comunist.

Curtea a reținut că dreptul de proprietate al ascendentului reclamantei asupra unei părți a imobilului a fost recunoscut printr-o hotărâre judecătorească, precum și că reclamanta, în calitate de moștenitoare a ascendentului său, este proprietarul părții din clădire în cauză. Ascendentul reclamantei a primit despăgubiri pentru că nu a putut beneficia de proprietatea sa în perioada aprilie 2007 - octombrie 2009, iar curtea de apel a refuzat s-o despăgubească pe reclamantă pentru perioada ulterioară lunii octombrie 2009. Această situație a continuat până în august 2015, dată la care reclamanta a fost pusă în posesia cotei-părți care îi revenea. Curtea a observat că reclamanta nu a fost privată în mod formal de proprietatea sa, ci doar de beneficiile acesteia pentru perioada 2009-2015, întrucât primăria a exploatat clădirea și a primit chiria.

Curtea a reamintit că, potrivit dreptului național, coproprietatea este reglementată de dispozițiile Codului civil. Conform art. 635 și 636 din cod, niciun coproprietar nu poate utiliza proprietatea prin încălcarea drepturilor celorlalți coproprietari. Toți aceștia împart profiturile și suportă sarcinile proprietății comune până la concurența cotelor-părți respective. Timp de mai mulți ani, primăria și-a însușit proprietatea reclamantei, încălcând normele privind coproprietatea. Având în vedere lipsa unei compensații pentru utilizarea de către primărie a cotei-părți a reclamantei, Curtea a considerat că autoritățile interne nu au asigurat un echilibru just între cerințele interesului general al comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale individului.

Vod Baur Impex SRL împotriva României¹²

(26.4.2022, cererea nr. 17060/15)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 (anularea contractului de vânzare-cumpărare; garanția vânzătorului pentru evicțiune)

Cauza a avut ca obiect cumpărarea de către societatea reclamantă a unei proprietăți de la o autoritate de stat. Curtea de apel a anulat parțial contractul de vânzare-cumpărare în urma unei acțiuni civile introduse de o asociație de proprietari. Pe cale de consecință, societatea reclamantă a formulat o acțiune în garanție pentru evicțiune împotriva autorității de stat și a solicitat despăgubiri pentru pierderea proprietății. La finalul ciclului procesual, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins cererea societății reclamante, considerând că, deși aceasta avea dreptul la despăgubiri, odată cu anularea contractului de vânzare-cumpărare a încetat și garanția pentru evicțiune. În fața Curții, societatea reclamantă a invocat dispozițiile art. 1 din Protocolul nr. 1.

Curtea a constatat că, în speță, interpretarea de către instanțele naționale a dreptului aplicabil nu a avut un precedent consistent la momentul respectiv și, prin urmare, nu era previzibilă pentru societatea reclamantă. În orice caz, aceasta lipsea o cale de atac oferită de dreptul intern de obiectivul său practic, care era de a proteja cumpărătorul în cazul unei încălcări a dreptului la respectarea bunurilor sale.

¹² Disponibilă în limba română [aici](#).

Curtea nu a putut vedea în ce mod acordarea unei despăgubiri societății reclamante ca urmare a anulării parțiale a titlului său de proprietate ar fi adus atingere drepturilor celorlalți proprietari, astfel cum a argumentat guvernul pârât, reținând că drepturile lor fuseseră deja recunoscute de instanțe în procedura de anulare a contractului de vânzare-cumpărare, iar această problemă nu fusese contestată de societatea reclamantă, care și-a modificat acțiunile în consecință.

Pe de altă parte, prin respingerea pretențiilor societății reclamante, instanțele naționale au lăsat-o fără o alternativă viabilă pentru a-și valorifica drepturile. Curtea a reiterat faptul că riscul oricărei greșeli a unei autorități de stat, precum, în speță, vânzarea către societatea reclamantă a unui bun pe care nu l-a deținut, trebuie să fie suportat de stat și că astfel de erori nu trebuie remediate în detrimentul persoanei în cauză.

În consecință, Curtea a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1.

Bumbeș împotriva României¹³

(3.5.2022, cererea nr. 18079/15)

încălcarea art. 10 (libertatea de exprimare; întrunire publică pașnică; reacție disproporționată a autorităților)

Reclamantul, un bine-cunoscut activist implicat în diverse acțiuni civice, precum și alte trei persoane, au fost amendate pentru că au afișat pancarte și s-au legat cu cătușele de una din porțile de acces în curtea Guvernului, pentru scurt timp, în semn de protest față de hotărârea executivului de a aproba exploatarea minieră de la Roșia Montană, fără să declare sau să popularizeze anterior acest protest. Reclamantul a contestat ulterior, fără succes, procesul-verbal întocmit și amenda aplicată în fața instanțelor naționale.

Curtea a reținut că acestea din urmă nu au apreciat gradul de perturbare pe care l-ar fi putut cauza acțiunile reclamantului. Instanțele nu au urmărit să găsească un echilibru între imperativele care decurg din obiectivele prevăzute la art. 11 § 2, pe de o parte, și cele privind libera exprimare prin vorbire, gesturi sau chiar tăcere din partea persoanelor adunate pe străzi sau în alte locuri publice, pe de altă parte, acordând astfel o importanță mai mare nelegalității formale a evenimentului în cauză. Atunci când instanțele naționale au considerat că evenimentul organizat de reclamant ar fi trebuit să fie autorizat în prealabil, este evident că nu au încercat să stabilească dacă, având în vedere numărul de participanți, o astfel de autorizare ar fi servit scopului de a permite autorităților să ia măsurile necesare pentru a asigura buna desfășurare. În plus, aplicarea acestei reguli mijloacelor de exprimare - și nu doar întrunirilor - creează o restrângere prealabilă incompatibilă cu libera comunicare a ideilor și riscă să submineze libertatea de exprimare.

Actele autorităților în litigiu nu au ținut seama de ceea ce Curtea a reiterat în mod repetat, și anume că respectarea normelor care reglementează întrunirile publice nu ar trebui să devină un scop în sine. Lipsa unei autorizații prealabile și „ilegalitatea” care a rezultat pentru această manifestare, pe care autoritățile au considerat-o drept o întrunire, nu au conferit niciodată acestora un cec în alb, iar reacția lor la o demonstrație publică ar fi trebuit să rămână limitată de cerințele de proporționalitate și de necesitate care decurg din art. 11.

În concluzie, Curtea a considerat că decizia de a restrânge libertatea de exprimare a reclamantului nu a fost susținută de motive relevante și suficiente pentru criteriul „necesității” ce decurge din art. 10 § 2.

Mierlă și alții împotriva României

(17.5.2022, cererea nr. 25801/17 și alte 2)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; durată excesivă a redactării hotărârilor; neputință a căilor de atac interne; recurs preventiv)

În cauză au fost conexe 3 cereri:

1. Reclamantul a fost condamnat de ÎCCJ la o pedeapsă cu închisoarea în 14 aprilie 2014. Prin 10 cereri succesive adresate grefei în perioada 2014-2016, acesta a solicitat

¹³ Disponibilă în limba română [aici](#).

comunicarea unei copii a hotărârii respective. În 2015, a adresat o plângere la Inspekția Judiciară de pe lângă Consiliul Superior al Magistraturii pentru lipsa motivării hotărârii. Printr-o rezoluție din 9 martie 2016, plângerea a fost clasată cu motivarea că întârzierea a fost justificată de volumul foarte mare de muncă al judecătorului însărcinat cu redactarea hotărârii respective. Abia la 19 decembrie 2016 grefa ÎCCJ i-a comunicat reclamantului o copie de pe hotărârea motivată.

2. Prin hotărârea din 23 martie 2015, Tribunalul București a dispus reintegrarea reclamantei în funcția de șef al serviciului de audit public intern și plata salariilor datorate. Deși hotărârea nu fusese motivată și încă putea face obiectul unei căi de atac, reclamanta a cerut executarea acesteia, susținând că hotărârea era executorie. Motivarea hotărârii din 23 martie 2015 nu fusese comunicată încă până la momentul adresării cererii către Curte.

3. Prin hotărârea definitivă din 20 decembrie 2017, Tribunalul Specializat Mureș, Litigii cu profesioniștii, a constatat că anumite clauze din cele 2 contracte de împrumut bancar ale reclamantilor erau contrare Legii nr. 193/2000.¹⁴ Prin 3 cereri succesive timp de 8 luni, aceștia au cerut redactarea motivării hotărârii. Conform mențiunilor care figurează în hotărâre, aceasta a fost redactată la 2 octombrie 2018.

Invocând art. 6 § 1 din Convenție, toți reclamantii se plâng de durata redactării hotărârilor pronunțate de instanțele naționale în procedurile care îi privesc. În temeiul art. 13, în cea de-a doua cerere, reclamanta a mai criticat lipsa unei căi de atac efective pentru a invoca întârzierea în motivarea hotărârii.

Curtea a reamintit, pentru început, că a statuat deja că o procedură disciplinară inițiată împotriva unui judecător poate avea efect numai asupra situației sale personale și că, prin urmare, aceasta nu poate fi considerată o cale de atac efectivă împotriva duratei excesive a procedurii. Prin urmare, procedura disciplinară inițiată împotriva judecătorilor nu poate fi considerată, în lumina art. 13, o cale de atac efectivă pentru a contesta durata excesivă a procedurii, în special în ceea ce privește durata de redactare a hotărârii în cauză. Curtea a mai considerat că nici o acțiune în reparație pentru eroare judiciară nu ar fi avut câștig de cauză în niciuna din cele 3 spețe - în stadiul actual al dreptului intern, o asemenea acțiune nu ar oferi, în practică, o reparație adecvată unei plângeri privind durata excesivă a procedurii, în special în ceea ce privește durata redactării motivării unei hotărâri.¹⁵

Pe de altă parte, Curtea a considerat că un recurs preventiv specific întemeiat pe dispozițiile art. 522 C. proc. civ., în materie civilă, ori art. 488¹, în materie penală, ar fi putut avea un efect semnificativ asupra duratei procedurii în ansamblu, conducând la accelerarea acesteia. Aceste căi de atac pot fi introduse în special în cazul în care termenul pentru încheierea procedurii, pronunțarea sau motivarea unei hotărâri a expirat fără ca actul să fi fost realizat. Deciziile se iau în camera de consiliu în termen de cinci zile. În cazul în care o astfel de cale de atac este recunoscută ca fiind întemeiată, încheierea care o constată stabilește măsurile care trebuie luate pentru a pune capăt situației excesive constatate. În cazul respingerii, încheierea de respingere poate fi atacată în fața instanței ierarhic superioare, care trebuie să se pronunțe rapid. În concluzie, ținând seama de faptul că art. 35 § 1 trebuie aplicat cu un anumit grad de flexibilitate și fără formalism excesiv, Curtea a considerat că aceste căi de atac, care urmăresc să accelereze procedura, inclusiv motivarea unei hotărâri, pot fi considerate în prezent un recurs efectiv în sensul art. 13 și al art. 35 § 1 din Convenție.

¹⁴ Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 305 din 18 aprilie 2008.

¹⁵ Curtea a avut în vedere totuși 2 aspecte. *Primo*, Curtea Constituțională, în decizia nr. 45 din 2018, definește eroarea judiciară, arătând că reprezintă, printre altele, „neregularitatea manifestă în privința desfășurării procedurii, care nu a fost remediată în cursul acesteia, ambele legate de ideea de vătămare a drepturilor și libertăților fundamentale. Cu alte cuvinte, eroarea judiciară nu trebuie să fie privită numai prin prisma pronunțării unei hotărâri judecătorești greșite, contrare realității, ci și din perspectiva modului de desfășurare a procedurii (lipsa de celeritate, amânări nejustificate, redactarea cu întârziere a hotărârii)”. *Secundo*, art. 96 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (publicată în Monitorul Oficial nr. 826 din 13 septembrie 2005) prevede că „există eroare judiciară atunci când s-a dispus în cadrul procesului efectuarea de acte procesuale cu încălcarea evidentă a dispozițiilor legale de drept procesual și material”.

În mod similar, și acțiunea în răspundere civilă delictuală, astfel cum a fost interpretată în mod constant de instanțele naționale, reprezenta o cale de atac efectivă pentru a denunța durata excesivă a procedurilor finalizate sau care erau încă pe rol la nivel național.

Prin urmare, reclamantii erau obligați să utilizeze căile de atac pentru a obține accelerarea procesului de redactare a hotărârilor judecătorești sau pentru a obține o despăgubire pecuniară. În concluzie, capătul de cerere întemeiat pe art. 6 § 1 din Convenție cu privire la durata de redactare a hotărârilor a fost respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, conform art. 35 § 1 și 4.

Alexandru-Radu Luca împotriva României¹⁶

(14.6.2022, cererea nr. 20837/18)

neîncălcarea art. 6 (încheiere a judecătorului de cameră preliminară; contestație; proces echitabil)

Cauza a avut ca obiect procesul penal împotriva reclamantului pentru mai multe fapte de complicitate la înșelăciune comise în timp ce acesta lucra ca broker de credite și asista persoanele particulare pentru a obține împrumuturi de la bancă. Judecătorul de cameră preliminară a validat rechizitoriul și probele aflate la dosar și a dispus începerea procesului; reclamantul a fost condamnat definitiv de către curtea de apel la 3 ani și 6 luni de închisoare. Reclamantul a susținut că procedura în fața judecătorului de cameră preliminară nu a fost echitabilă și i-a încălcat drepturile garantate de art. 6, deoarece nu a fost contradictorie, a avut loc în camera de consiliu și fără ca reclamantul și avocatul său să fie citați.¹⁷ În plus, a fost lipsit de posibilitatea de a contesta încheierea judecătorului de cameră preliminară la o instanță superioară, deoarece nu a avut posibilitatea de a depune argumente care să susțină contestația împotriva încheierii menționate, motivarea nefiind disponibilă în momentul în care și-a redactat contestația.

Curtea a reținut că reclamantul a profitat de drepturile sale și a prezentat judecătorului de cameră preliminară concluzii scrise și obiecții privind elementele de probă și competența tribunalului de a examina cauza, iar judecătorul a respins aceste argumente. Curtea a constatat însă că observațiile și obiecțiile respective nu au contestat în realitate legalitatea acțiunilor organelor de urmărire penală și a elementelor de probă prezentate, ci doar au pus sub semnul întrebării dacă probele disponibile ar putea fi suficiente pentru a sprijini punerea sub acuzare a reclamantului pentru pretinsele infracțiuni și dacă organele de urmărire penală și-au îndeplinit în mod corespunzător sarcina de a depune toate probele relevante la dosar și au finalizat ancheta. Prin urmare, judecătorul s-a exprimat că pentru examinarea și aprecierea probelor era mai adecvat cadrul instanței de judecată, și nu al unei camere preliminare. De asemenea, reclamantul a repetat argumentele menționate în fața instanței de judecată, iar aceasta le-a examinat și le-a admis sau respins prin decizii motivate. Instanța nu a considerat că aspectele în cauză fuseseră soluționate prin hotărârea judecătorului de cameră preliminară cu efect *res judicata* sau că acestea nu se mai încadrează în examinarea care putea fi efectuată de instanța de judecată. Prin urmare, încheierea judecătorului de cameră preliminară nu a avut prea multe consecințe asupra modului în care instanța penală a examinat cauza.

În ceea ce privește faptul că reclamantul a fost privat de posibilitatea de a contesta încheierea judecătorului de cameră preliminară la un judecător de cameră preliminară de

¹⁶ Disponibilă în limba română [aici](#).

¹⁷ Soluția legislativă cuprinsă în art. 345 alin. (1) și în art. 346 alin. (1) C. proc. pen., potrivit căreia judecătorul de cameră preliminară se pronunță „fără participarea procurorului și a inculpatului”, a fost declarată neconstituțională prin Decizia Curții Constituționale nr. 641/2014. Articolele au fost modificate ulterior prin OUG nr. 82/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (Monitorul Oficial nr. 911 din 15 decembrie 2014). Cu toate acestea, decizia Curții Constituționale și modificările legislative ulterioare nu au avut niciun efect asupra procedurii din speță, întrucât au intrat în vigoare doar după încetarea procedurii și nu au avut efect retroactiv. De altfel, și căile extraordinare de atac, cererea de revizuire și contestația în anulare, formulate de reclamant după pronunțarea încheierii de către judecătorul de cameră preliminară, întemeiate pe decizia instanței constituționale, au fost respinse ca inadmisibile.

la instanța superioară, Curtea observă că respectiva contestație ar fi fost examinată în aceleași condiții ca și cele aplicabile în procedura în fața judecătorului de la instanța inferioară și, prin urmare, nu s-ar fi putut remedia deficiențele procedurale criticate de reclamant. În plus, acesta nu a invocat niciun element care să sugereze că argumentele care susțineau contestația sa s-ar fi bazat pe motive diferite de cele invocate deja în fața judecătorului de la instanța inferioară.

În concluzie, având în vedere că reclamantul a putut să își reitereze argumentele referitoare la elementele de probă disponibile în fața instanțelor de judecată și că aceste proceduri au respectat toate garanțiile prevăzute la art. 6, Curtea nu a acordat o importanță deosebită imposibilității în care s-a găsit reclamantul de a contesta în mod adecvat încheierea judecătorului de cameră preliminară în fața curții de apel.

Ponta împotriva României¹⁸

(14.6.2022, cererea nr. 44652/18)

încălcarea art. 10 (libertatea de exprimare; calomnie; persoane publice)

În cauză, reclamantul, politician, fost prim-ministru și deputat, a postat pe Facebook comentarii care vizau un fost membru al Guvernului pe care l-a condus, citat la DNA și suspectat de fapte de corupție, susținând că, în timpul activității sale de prim-ministru, a fost o singură ocazie în care a fost informat de instituțiile specializate ale statului despre o tentativă clară de corupție din partea ministrului respectiv. Acesta din urmă a introdus o acțiune în răspundere civilă delictuală întemeiată pe art. 1349 și 1357 C. civ., susținând că afirmațiile reclamantului erau mincinoase și calomnioase, precum și că i-au adus atingere reputației și imaginii sale. Atât instanța de fond, cât și cea de apel i-au dat câștig de cauză ministrului, obligându-l pe reclamant să-i plătească daune morale.

În fața Curții, reclamantul a invocat art. 10 din Convenție și a susținut că această decizie constituie o ingerință în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare, care, în opinia sa, nu era necesară într-o societate democratică.

Curtea a considerat că afirmațiile reclamantului făceau parte dintr-o dezbatere de interes general pentru societate, întrucât, printre altele, acesta nu mai era prim-ministru la momentul respectiv, ci un politician activ care a intervenit în această calitate pe pagina sa de Facebook. Declarațiile în cauză se refereau la fapte care au avut loc cu câțiva ani mai devreme, nefiind pusă în discuție viața privată sau profesională a ministrului în calitate de specialist în finanțe, ci activitatea sa de ministru. Prin urmare, Curtea a considerat că persoanele implicate în prezenta cauză, foști miniștri, acționau într-un context public, iar mesajul denunțat putea fi interpretat ca o contribuție la dezbaterea de interes general privind corupția în clasa politică. Marja de apreciere de care dispuneau autoritățile pentru a aprecia „necesitatea” sancțiunii aplicate în prezenta cauză a fost, așadar, deosebit de limitată.

Curtea a mai observat că reiese din hotărârile instanțelor naționale că acestea nu au transpus declarațiile criticate în contextul general al cauzei pentru a aprecia intenția reclamantului. Referindu-se la jurisprudența Curții, instanțele naționale s-au limitat să examineze dacă elementele constitutive ale răspunderii civile delictuale erau prezente în speță, fără a ține seama de dreptul la libertatea de exprimare al reclamantului în contextul mai larg al unei dezbateri între doi politicieni, care privea un motiv de interes general, pe care reclamantul îl invocase totuși în mod expres. Desigur, afirmațiile criticate puteau fi considerate ca fiind polemice sau chiar provocatoare și, în lipsa oricărei baze factuale, excesive. Cu toate acestea, nu erau total lipsite de orice temei factual, întrucât reclamantul a făcut referire la un anumit moment în timp în mandatul său de prim-ministru și la informații foarte precise, a indicat sursa acestor informații și a adăugat precizări referitoare la contextul cauzei. Obligându-l pe reclamant să facă proba verității afirmațiilor sale, negându-i în același timp posibilitatea efectivă de a prezenta elemente de probă în susținerea apărării sale, instanțele române și-au depășit marja de apreciere.

¹⁸ Disponibilă în limba română [aici](#).

În concluzie, Curtea a constatat că instanțele naționale nu au stabilit în mod convingător că a existat o nevoie socială imperioasă de a pune protecția drepturilor ministrului, o persoană publică, mai presus de dreptul reclamantului la libertatea de exprimare și mai presus de interesul general de a apăra această libertate atunci când în joc este interesul general.

Tusă împotriva României

(30.08.2022, cererea nr. 21854/18)

încălcarea art. 8 (malpraxis medical; ineficiența mecanismului juridic instituit pentru stabilirea răspunderii și a prejudiciului)

În cauză, reclamanta a suferit ablația unui sân de către un chirurg ca urmare a diagnosticării cu cancer de către un doctor oncolog, diagnostic care s-a dovedit ulterior incorect. Considerând că a fost victima unui malpraxis medical, reclamanta a utilizat toate procedurile prevăzute de dreptul național pentru a stabili răspunderea individuală a celor doi medici și a angajatorilor acestora. A utilizat calea penală, a introdus o acțiune în răspundere civilă medicală în temeiul Legii nr. 95/2006, o acțiune în răspundere civilă delictuală în temeiul dreptului comun, care este încă pendinte, și a formulat, de asemenea, o plângere disciplinară.

Curtea a reținut, în ceea ce privește cadrul de reglementare intern, că acesta permite să se aleagă între mai multe proceduri și poate părea favorabil justițiabililor. Totuși, procedurile introduse au condus la rezultate divergente. Astfel, în pofida rezultatelor lor respective, atât procedura penală, cât și procedura disciplinară au condus la concluzia că doctorul oncolog și-a îndeplinit sarcinile profesionale în mod defectuos. Cu toate acestea, procedura întemeiată pe Legea specială nr. 95/2006 excludea o astfel de răspundere. În al doilea rând, mecanismul juridic s-a dovedit a fi lent și greoi. Instanțele au suspendat procedurile în timp ce alte proceduri erau pendinte, ceea ce ar fi putut conduce la prescrierea răspunderii penale a oncologului sau la încetarea procedurii disciplinare ca urmare a decesului chirurgului în cauză. Deși reclamanta a ales să exercite toate procedurile pe care i le pune la dispoziție cadrul de reglementare, Curtea nu i-a putut reproșa că a procedat astfel. Este de înțeles că aceasta a dorit să obțină clarificări cu privire la situația sa de fapt și repararea prejudiciului pe care a considerat că l-a suferit. Cu toate acestea, acțiunea în răspundere civilă delictuală, singura procedură care, teoretic, poate duce la obținerea de despăgubiri, este încă pendinte, la 9 ani de la introducerea acțiunii în instanță de către reclamantă și la 14 ani de la consultul medical și intervenția suferită. Mecanismul juridic instituit de dreptul național nu a demonstrat, în cazul reclamantei, eficacitatea impusă de jurisprudența Curții.

Pârvu împotriva României

(30.08.2022, cererea nr. 13326/18)

încălcarea art. 2 (dreptul la viață; uciderea de către poliție a unei persoane confundate cu un infractor; anchetă efectivă)

În cauză, soțul reclamantei a fost împușcat mortal, în timp ce conducea un autoturism, de către un agent de poliție. Faptele au avut loc în cursul unei intervenții planificate de ofițerii de poliție pentru arestarea unui fugar internațional care făcea obiectul unui mandat european de arestare și era considerat periculos. Soțul reclamantei a fost confundat cu această persoană. Urmărirea penală a durat mai mult de 11 de ani și a culminat cu o ordonanță prin care Ministerul Public a considerat că agentul de poliție a acționat în autoapărare pentru a-l împiedica pe soțul reclamantei să pună în pericol viețile altor agenți de poliție aflați la fața locului și a descris împușcarea ca accidentală. Reclamanta a contestat fără succes soluția procurorilor.

Curtea a reținut, sub aspect material, că operațiunea poliției nu a fost pregătită astfel încât să se reducă la minimum utilizarea forței letale. Au fost desfășurate forțe de poliție importante, dar acestea au acționat pe baza unor informații incorecte conform cărora persoana care conducea autoturismul a fugit. De asemenea, au existat deficiențe în investigarea acestei erori, iar decizia procurorului a explicat doar superficial cum a fost

posibil. În plus, nu a existat nicio dovadă că, la momentul pregătirii operațiunii, au fost luate în considerare măsuri de atenuare pentru a aplica principiul proporționalității și pentru a evita riscul uciderii unei persoane nevinovate din greșeală. În plus, au existat îndoieli cu privire la aspectul dacă agenții de poliție implicați în evenimente puteau fi identificați în mod clar ca aparținând forțelor de poliție și nu a fost prevăzută prezența unei ambulanțe, motiv pentru care victima a trebuit să aștepte aproximativ 15 minute până la sosirea serviciilor de urgență. În cele din urmă, Guvernul nu a demonstrat că există un cadru legislativ și administrativ adecvat pentru a oferi cetățenilor garanții împotriva arbitrarului și a abuzului de forță. Prin urmare, modul în care poliția a reacționat nu poate fi considerat ca fiind „absolut necesar” pentru a preveni sustragerea și arestarea soțului reclamantei sau pentru a preveni amenințarea pe care ar fi putut să o reprezinte.

Sub aspect procedural, Curtea a considerat că au existat omisiuni frapante în desfășurarea anchetei, care au fost identificate de instanțele competente, și că mai multe întrebări referitoare la elemente esențiale de fapt ale cauzei au rămas fără răspuns. În plus, ancheta penală privind uciderea soțului reclamantei a durat mai mult de 11 ani, iar cauza a fost trimisă de patru ori în fața organelor de urmărire penală pentru omisiuni semnificative în cadrul anchetei. De asemenea, autoritățile de anchetă au examinat doar superficial problema pregătirii și controlului operațiunii. În sfârșit, la mai mult de 6 ani de la data faptelor, o instanță internă a stabilit că procedurile operaționale ale poliției erau cuprinse într-un document secret la care parchetul nu avea acces.

C. Împotriva României

(30.08.2022, cererea nr. 47358/20)

încălcarea art. 8 (hărțuire sexuală la locul de muncă; deficiențe semnificative ale anchetei; neprotejarea integrității personale a reclamantei)

În cauză, reclamanta era angajata unei societăți comerciale care presta servicii de curățenie unei stații de cale ferată aparținând unei companii de stat. Ea a formulat o plângere penală împotriva directorului de secție pentru hărțuire sexuală. După anchetă, procuratura a închis cazul pe motiv că faptele comise nu îndeplineau condițiile prevăzute de legea penală pentru a constitui infracțiunea de hărțuire sexuală. Rezoluția a fost confirmată de procurorul șef al aceleiași birou și apoi de judecătorie. Raționamentul principal care a stat atât la baza rezoluției, cât și la baza hotărârii instanței a fost absența umilirii reclamantei prin actele în cauză, un element prevăzut de dreptul intern pentru ca actele să constituie infracțiunea respectivă.

Curtea a reținut că autoritățile nu au încercat să își asocieze constatările cu legislația internă, deși respectul pentru demnitate este o caracteristică proeminentă în legislația internă, și nici nu au luat măsuri active pentru a verifica consecințele pe care acțiunile directorului le-au avut asupra reclamantei. Ținând seama de relevanța pe care elementul intimidării sau al umilirii victimei o avea pentru a stabili existența infracțiunii de hărțuire sexuală, autoritățile ar fi putut dispune o evaluare psihologică a reclamantei pentru o analiză specializată a reacțiilor sale după întâlnirile cu directorul și posibilele consecințe psihologice. Acestea ar fi putut, de asemenea, să verifice dacă există motive pentru ca reclamanta să fi formulat acuzații false, întrucât acest lucru fusese sugerat de unele dintre declarațiile martorilor. În plus, Curtea a observat cu îngrijorare includerea în rezoluția parchetului a unei explicații detaliate a insinuărilor făcute de directorul stației în declarațiile sale referitoare la viața privată a reclamantei și la presupusele motive ale acțiunilor și acuzațiilor sale. Deși anumite aspecte ale acestor declarații puteau fi relevante, era dificil de constatat care este scopul examinării infracțiunii care a fost comunicat prin reproducerea lor extensivă în rezoluția respectivă. Pe lângă faptul că era insensibilă și lipsită de respect față de reclamantă, prezența lor a stigmatizat-o și ar putea fi considerată o încălcare a drepturilor sale garantate de art. 8. În mod similar, procurorul nu a prezentat nicio explicație cu privire la necesitatea confruntării martorilor și la impactul acesteia asupra reclamantei. În această privință, Curtea a reiterat faptul că necesitatea unei confruntări trebuie analizată cu atenție de către autorități și că trebuie examinate și

protejate demnitatea și sensibilitatea victimei. Pe scena internațională, hărțuirea sexuală a fost condamnată fără echivoc, iar statele au fost îndemnate să îi pedepsească efectiv pe autori și, prin urmare, să pună capăt impunității. În același timp, instrumentele internaționale au solicitat părților contractante să ia măsurile legislative și de alt gen necesare pentru a proteja drepturile și interesele victimelor. Astfel de măsuri implică, printre altele, protecția împotriva victimizării secundare, o obligație pe care autoritățile nu au îndeplinit-o în speță. În sfârșit, chiar și după ce societatea a luat cunoștință de acuzațiile de hărțuire sexuală, reclamanta a continuat să suporte consecințele sale, întrucât a fost în cele din urmă forțată să își părăsească locul de muncă. Acest element care, fără îndoială, a adăugat la suferința și sentimentele sale de neputință, nu a avut nici o influență asupra modului în care autoritățile i-au evaluat suferințele.

Gal împotriva României¹⁹

(30.08.2022, cererea nr. 49229/15)

încălcarea art. 6 (proces echitabil; dreptul la apărare; examinarea martorilor)

În cauză, reclamanta a fost condamnată, în urma unui proces penal desfășurat în 3 grade de jurisdicție, la pedeapsa cu închisoarea pentru complicitate la trafic de influență. Aceasta a susținut, în fața Curții, că, în nicio etapă a procedurii, nu a avut posibilitatea de a interoga martorul ale cărui declarații făcute în cursul anchetei au contribuit la stabilirea vinovăției sale. Curtea de apel nu a examinat toate elementele de probă în mod direct și a pronunțat condamnarea pe baza aceluiași elemente de probă pe care s-a întemeiat hotărârea tribunalului de achitare. De asemenea, reclamanta s-a plâns că unul dintre judecătorii completului curții de apel nu a participat la audierea celor trei martori.

Curtea a observat că declarațiile martorului s-au aflat în centrul acuzației împotriva reclamantei și că, potrivit constatărilor tribunalului, aceste declarații au fost făcute în schimbul unei promisiuni din partea anchetatorilor. În aceste condiții, Curtea a concluzionat că refuzul curții de apel de a permite reclamantei să efectueze o examinare a credibilității și a fiabilității acestor elemente de probă a afectat în mod substanțial caracterul echitabil al procedurii, în special garanțiile de protecție a dreptului la apărare. În plus, achitarea reclamantei a avut loc după audierea a cinci martori de către tribunal, care a constatat că elementele de probă din dosar nu erau suficiente pentru a stabili vinovăția reclamantei. Curtea de apel s-a limitat să audieze trei dintre cei cinci martori audiați de tribunal, să respingă cererea de reexaminare a înregistrărilor audio, chiar dacă aceste elemente de probă susțineau teza provocării reclamantei, și s-a întemeiat pe celelalte înscrisuri din dosarul tribunalului. Prin urmare, instanța de apel și-a întemeiat, în esență, condamnarea pe o nouă interpretare a majorității mărturiilor și a probelor, deși nu a audiat autorii, ceea ce a afectat în mod semnificativ dreptul la apărare.

Prin urmare, Curtea a concluzionat că faptul că reclamanta nu a putut, în niciun stadiu al procedurii, să interogheze sau să solicite interogarea martorului, coroborat cu refuzul curții de apel de a asculta în ședință publică înregistrările audio, precum și de a permite reclamantei să audieze martorii respectivi, ale căror declarații și înregistrări au fost ulterior utilizate împotriva sa, a fost de natură să afecteze garanțiile unei „proceduri contradictorii” și principiul „egalității armelor” într-un mod incompatibil cu dreptul la un proces echitabil.

Năstase și Năstase împotriva României

(6.9.2022, cererile nr. 46/15 și 744/15)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; imparțialitatea completului de judecată; compunerea instanței; administrarea probelor)

În cauză, reclamantii au fost condamnați pentru faptul că, în perioada 2002-2004, au importat ilegal bunuri în România pentru uz propriu, prin intermediul unor societăți comerciale administrate de înalți funcționari din cadrul Guvernului pe care reclamantul îl

---

¹⁹ Disponibilă în limba română [aici](#).

conducea în calitate de prim-ministru. În fața Curții, au formulat următoarele capete de cerere:

a) compunerea nelegală a completului de cinci judecători al Înaltei Curți de Casație și Justiție;

b) membrii completului respectiv care au examinat recursul reclamanților nu au dat dovadă de imparțialitate, unul dintre aceștia nutrind resentimente față de reclamanți, deoarece avocatul lor a contestat public numirea sa în calitate de judecător, contestație care a făcut obiectul unei mediatizări extinse. De asemenea, doi dintre membrii completului au făcut parte din completul de judecată care a pronunțat o hotărâre anterioară de condamnare a unuia dintre reclamanți și în care s-a arătat că acesta „reprezenta personificarea corupției”;

c) lipsa de echitate a procesului în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, instanța de recurs pronunțând condamnarea după ce au fost achitați pe fond, fără a administra în mod direct majoritatea probelor pe care s-a bazat decizia sa;

d) au fost victimele unei provocări polițienești.

Curtea a respins toate capetele de cerere, reținând următoarele:

a) ca urmare a încetării mandatului vicepreședintelui ICCJ, specializat în materie penală, președintele Înaltei Curți a decis, în interesul unei bune administrări a justiției, să-l numească pe președintele Secției penale pentru a prezida temporar un complet de cinci judecători până la numirea unui nou vicepreședinte. Această decizie nu poate fi considerată arbitrară sau vădit nerezonabilă. Este pe deplin rezonabil ca președintele Înaltei Curți să decidă, în interesul unei mai bune administrări a justiției și în limitele dispozițiilor legale aplicabile, cu privire la anumite măsuri temporare privind conducerea completurilor de judecată. Curtea nu a constatat nicio încălcare vădită a dreptului național nici în modul în care a fost stabilită compunerea completului, nici în aprecierea efectuată de autoritățile naționale cu privire la aplicarea dreptului național. Prin urmare, nimic nu îi impune Curții să examineze în continuare dacă, în pofida constatării conformității cu normele naționale, aplicarea normelor interne a avut totuși consecințe incompatibile cu obiectul și finalitatea dreptului la „o instanță instituită prin lege” în sensul Convenției;

b) argumentele reclamanților nu constituie elemente de natură să răstoarne prezumția de imparțialitate subiectivă a judecătorilor în cauză. Prin contestarea calității de judecător a lui I. B. în cadrul unui proces penal anterior, reclamantul a încercat să conteste legalitatea completului de judecată constituit în cadrul acestei proceduri, prevalându-se astfel pe un mijloc procedural de apărare. Contestarea calității de judecător a fost soluționată prin hotărârea definitivă a Înaltei Curți din 20 iunie 2012, iar Curtea a concluzionat că instanța care l-a condamnat pe reclamant a fost „instituită prin lege”.²⁰ În acest context și în pofida acoperirii mediatice a contestației la momentul respectiv, demersul reclamanților nu poate, în sine, să repună în discuție imparțialitatea subiectivă a judecătorului. În ceea ce privește argumentul reclamantului întemeiat pe modul de redactare a hotărârii pronunțate la 30 ianuarie 2012, Curtea a amintit că a statuat, în temeiul art. 18 din Convenție, că, afirmând că corupția în clasa politică era „personificată” de reclamant, cea mai înaltă instanță națională a exprimat consecința concluziei sale cu privire la răspunderea penală a persoanei în cauză, stabilită în urma unui proces penal, pentru corupție la nivel înalt. În contextul său, expresia în cauză urmărea să indice o evaluare generală a stării de corupție din România pentru anul 2004 și să indice că statul de drept nu tolerează un astfel de comportament. Chiar dacă numele reclamantului a fost menționat, nu se poate considera că, în sine, această expresie poate justifica reținerea imparțialității judecătorilor care au pronunțat această hotărâre în raport cu orice alt fapt de natură penală referitor la reclamant;

c) instanța de recurs a pronunțat o hotărâre motivată, care nu a părut arbitrară sau vădit nerezonabilă, în care a explicat motivele pentru care a decis să se îndepărteze de la constatările instanței inferioare și să anuleze hotărârea acesteia și, mai important, motivul

²⁰ Curtea face referire la *Năstase împotriva României* (dec.), nr. 80563/12, 18 noiembrie 2014. Hotărârea este disponibilă în limba română [aici](#).

pentru care a considerat că elementul subiectiv al infracțiunilor exista în speță, ceea ce a avut greutate în decizia instanței inferioare de a achita reclamanții de acuzațiile de luare de mită și, respectiv, de complicitate la luare de mită. Părților li s-a oferit posibilitatea de a discuta toate probele în fața instanței de recurs, inclusiv probele administrate numai în fața instanței de fond. În măsura în care reclamanții au criticat instanța de recurs că nu s-a pronunțat „în deplină competență” și că nu a efectuat o nouă apreciere a constatării privind perceperea unor avantaje materiale efectuată de instanța de fond, Curtea a considerat că instanța de recurs a explicat că trebuia să își limiteze examinarea la motivele invocate de părți;

d) Curtea a considerat, pe baza informațiilor aflate la dosar, că poate concluziona cu un grad suficient de certitudine că organele de urmărire penală au investigat activitatea reclamantului în mod esențial pasiv și că acestea nu l-au determinat să săvârșească infracțiunea pe care altfel acesta nu ar fi săvârșit-o. Măsurile de supraveghere nu constituie o provocare în sensul jurisprudenței Curții în cadrul art. 6 din Convenție. Utilizarea ulterioară, în cadrul procesului penal împotriva reclamantului, a probelor obținute prin măsuri de supraveghere nu ridică nicio problemă din punctul de vedere al art. 6 § 1.

Temeșan împotriva României

(27.9.2022, cererea nr. 60457/16)

decizie de inadmisibilitate (art. 6; încetarea urmăririi penale; prescripție)

Reclamantul²¹, fost președinte al Bancorex, a fost trimis în judecată, în 1999, pentru aprobarea ilegală a unor operațiuni financiare reprezentând mai mult de 5 000 000 USD. După un ciclu procesual, în 2015, Direcția Națională Anticorupție a încetat urmărirea penală față de reclamant, considerând că, deși faptele infracționale au existat, acestea erau prescrise. Plângerea reclamantului împotriva rezoluției respective a fost respinsă de Tribunalul București în 2016, instanța națională reținând că nu se putea concluziona că faptele nu au existat, toate probele parchetului indicând încălcarea acordării acreditivului și a prevederilor Regulamentului BNR privind efectuarea operațiunilor valutare din 1992; cu toate acestea, soluția de încetare a urmăririi penale era fondată, faptele fiind prescrise. În fața Curții, reclamantul s-a plâns că motivarea tribunalului i-a încălcat dreptul său la prezumția de nevinovăție, precum și că a fost obligat la plata cheltuielilor judiciare.

Curtea a reținut că instanța națională s-a limitat să dovedească faptele pe baza elementelor de probă prezentate și a constatat încălcarea normelor bancare de către reclamant. Procedând astfel, instanța nu a specificat și nici nu a sugerat că reclamantul este vinovat de săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 248 alin. (2) C. pen. și a constatat legalitatea rezoluției de încetare a urmăririi penale ca urmare a intervenției prescripției. Tribunalul nu a examinat vinovăția subiectivă a reclamantului și nimic din limbajul utilizat nu a sugerat că reclamantul ar fi fost vinovat de o anumită infracțiune în temeiul dreptului penal, doar a confirmat că motivul încetării urmăririi penale era de natură tehnică.

Spînu împotriva României²²

(11.10.2022, cererea nr. 29443/20)

neîncălcarea art. 9 (libertatea de a-și manifesta religia; pandemia de Covid-19; refuzul autorităților penitenciare de a permite participarea la activități religioase în exteriorul penitenciarului)

Cauza are ca obiect refuzul punctual, din cauza pandemiei de Covid-19, de a permite unui deținut să participe la serviciile religioase ale cultului său în exteriorul penitenciarului.

Înainte de declanșarea crizei sanitare, autoritățile penitenciare îi permiteau reclamantului, deținut, să se deplaseze la Biserica adventistă în afara închisorii, în

²¹ Răzvan Liviu Temeșan a decedat în 2020, după introducerea cererii în fața Curții. Fiul său a comunicat Curții că intenționează să urmeze procedura.

²² La momentul redactării materialului de față, este formulată o cerere de trimitere a cauzei în fața Marii Camere în baza art. 43 din Convenție. Hotărârea devine definitivă în cazul în care Colegiul de 5 judecători respinge cererea. În cazul în care cauza este admisă pe rolul Marii Camere, hotărârea acesteia în speța de față va fi inclusă într-un număr viitor al buletinului.

conformitate cu reglementările în vigoare. La 8 iulie 2020, acestea au respins cererea acestuia de a merge în fiecare sâmbătă pentru a sărbători serviciul religios al sabatului din cauza măsurilor puse în aplicare în timpul pandemiei de COVID-19. Plângerile reclamantului împotriva acestei decizii au fost respinse.

Curtea a reținut că măsura de respingere a cererii reclamantului de autorizare a deplasării pentru a participa la serviciile religioase ale cultului său constituie o ingerință în exercitarea dreptului reclamantului prevăzut de art. 9 din Convenție. În același timp, Curtea a observat că măsura a fost prevăzută în legea care autorizează introducerea de restricții privind ieșirile din penitenciare din cauza pandemiei de COVID-19²³ și a urmărit să protejeze sănătatea și integritatea deținuților și a oricărei persoane care ar putea intra în contact cu aceștia și, în general, sănătatea publică. Dreptul internațional recunoaște, de asemenea, că sănătatea publică poate fi invocată ca motiv pentru restrângerea anumitor drepturi. Restricția nu privea decât o componentă a exercitării dreptului reclamantului la libertatea de religie, și anume participarea sa la serviciile religioase ale bisericii sale în afara penitenciarului.²⁴

Reclamantul a fost autorizat să părăsească penitenciarul înainte de declanșarea crizei sanitare, iar utilizarea acestei opțiuni nu ar fi reprezentat o problemă pentru autoritățile penitenciare la momentul respectiv. Cu toate acestea, restricția în cauză trebuie apreciată în lumina contextului în continuă schimbare al crizei sanitare. În această privință, reclamantul a formulat cererea sa la 8 iulie 2020, când starea de alertă era în vigoare, iar legislația care o reglementa prevedea o reducere treptată a condițiilor impuse anterior. Instanța națională s-a limitat să constate că activitățile bisericilor fuseseră suspendate, iar aceste constatări aveau un caracter mai degrabă general, în măsura în care nu a examinat situația bisericii adventiste în cauză. Activitatea sa a fost afectată de criza sanitară, întrucât accesul la serviciul religios era condiționat sau chiar suspendat pentru toți adepții cultului respectiv. Evoluția situației sanitare și imprevizibilitatea acesteia au ridicat o serie de probleme pentru autoritățile penitenciare la organizarea și monitorizarea activităților religioase ale deținuților. Prin urmare, acestora trebuie să li se recunoască o largă marjă de apreciere, cu atât mai mult cu cât, în speță, reclamantul a solicitat autorizarea de a părăsi penitenciarul și de a intra în contact cu persoane din afara acestuia. Importanța principiului solidarității sociale trebuie privită în contextul specific al mediului penitenciar. De exemplu, riscul de contaminare în afara închisorii și introducerea virusului în cadrul închis al acestei unități trebuie să fi avut cu siguranță o pondere semnificativă în decizia autorităților penitenciare, într-un moment în care măsurile preventive s-au axat, printre altele, pe prevenirea contactului și pe izolare sau carantină.

În penitenciarul unde era deținut reclamantul, care a fost primul căruia i s-a oferit asistență religioasă online, au fost organizate videoconferințe care permiteau practicarea cultului adventist. Această soluție este conformă cu practicile care s-au dezvoltat în general în timpul crizei sanitare, iar recomandarea Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) de a compensa orice restricționare a contactelor cu lumea exterioară prin creșterea accesului la alte mijloace de comunicare este în aceeași direcție. Acesta este un factor important pe care Curtea a trebuit să îl ia în considerare. Reclamantul a refuzat să participe la aceste activități online și nu a explicat în fața Curții motivele refuzului său. Or, chiar dacă astfel de măsuri nu pot înlocui pe deplin participarea directă la serviciul religios, autoritățile naționale au depus eforturi rezonabile pentru a contrabalansa restricțiile decise în timpul pandemiei.

Curtea a concluzionat că autoritățile penitenciare au ținut seama de situația individuală a reclamantului și de evoluția crizei sanitare. Având în vedere larga putere de apreciere de care dispun autoritățile naționale în contextul specific și fără precedent al acestei crize, dreptul reclamantului de a-și manifesta religia nu a fost încălcat.

²³ Legea nr. 55/2020 privind unele măsuri pentru prevenirea și combaterea efectelor pandemiei de Covid-19, publicată în Monitorul Oficial nr. 396 din 15 mai 2020.

²⁴ În același sens, a se vedea și hotărârea Curții *Terheş împotriva României*, disponibilă în limba română [aici](#).

Deme împotriva României

(11.10.2022, cererea nr. 7624/18)

neîncălcarea art. 2 (decesul unui minor în timp ce se afla sub responsabilitatea școlii; boală congenitală; anchetă efectivă)

Cauza a avut ca obiect decesul fiului minor al reclamantului, pretins din cauza neglijenței medicale, ca urmare a primului ajutor acordat la fața locului și/sau în timpul sau după transportul său la spital ca urmare a unei stări de rău intervenită în timp ce se afla în camera sa de la cămin. Ancheta penală deschisă din oficiu și plângerea penală împotriva personalului medical au fost clasate prin încheierea definitivă din 25 octombrie 2016 a judecătorului de cameră preliminară a Tribunalului Mureș. Întemeindu-se pe art. 2 din Convenție, reclamantul a susținut că fiul său a fost victima unei neglijențe medicale grave sau că, în orice caz, autoritățile nu au efectuat o anchetă efectivă pentru a clarifica circumstanțele decesului fiului său și pentru a sancționa eventualele persoane răspunzătoare.

Curtea a considerat că acest capăt de cerere este admisibil, subliniind că, în cazul în care o persoană dispune de mai multe căi de atac interne, are dreptul, în scopul epuizării acestora, să aleagă una care poate conduce la soluționarea pretențiilor sale principale. Cu alte cuvinte, în cazul în care a fost utilizată o cale de atac, nu este necesară utilizarea unui alt mijloc al cărui scop este practic același. Având în vedere împrejurările speței, în special deschiderea din oficiu a unei anchete penale pentru omor din culpă, nu poate fi reproșată reclamantului alegerea sa de a participa la această anchetă și de a contesta clasarea decisă de parchet.

Curtea a observat că organele de urmărire penală au identificat încălcări ale normelor care reglementează activitatea de medicină legală care ar fi putut angaja răspunderea disciplinară a medicului legist și a ofițerilor de poliție. Cu toate acestea, abaterile respective au avut loc după decesul fiului reclamantului și nu au afectat capacitatea anchetei, în special a examinării medico-legale, de a determina cauza decesului. Aceste omisiuni ca atare nu au fost suficiente pentru a demonstra că ancheta cu privire la circumstanțele în care a survenit decesul fiului reclamantului s-a desfășurat în mod părtinitor. De asemenea, rezoluția de clasare a parchetului a fost examinată de instanța internă în urma unei proceduri contradictorii la care reclamantul a avut acces deplin și, având în vedere toate înscrisurile din dosar, aceasta din urmă a concluzionat, prin hotărâre motivată, că nu existau elemente care să sugereze existența infracțiunii de omor. Având în vedere cele de mai sus, Curtea a concluzionat că autoritățile judiciare au efectuat toate actele de anchetă necesare, acte care au permis să se stabilească cauza decesului lui D.Z. - stop cardio-respirator datorat unei boli congenitale.

Stancu și alții împotriva României

(18.10.2022, cererea nr. 22953/16)

încălcarea art. 10 (libertatea de exprimare; articol de presă calomnios la adresa unui procuror de rang înalt; decizie civilă de sancționare)

Reclamanții sunt doi cetățeni români, jurnaliști și redactori la publicația online Lumea Justiției, și o societate cu sediul social în București. Cauza de față se referă la o hotărâre judecătorească pronunțată împotriva lor cu privire la un articol de presă publicat în Lumea Justiției în care se relata despre un procuror de rang înalt care a pus în mișcare acțiunea penală față de o persoană cu acuzațiile de omor calificat și tentativă de omor calificat. Aceasta din urmă a fost pusă în libertate fără să fie trimisă în judecată, dar după 13 luni de detenție. Articolul făcea referire, în special, la eroarea judiciară pe care procurorul respectiv nu a explicat-o și la un abuz în serviciu comis de procurori. În urma introducerii de către procuror a unei acțiuni civile împotriva reclamanților, Curtea de Apel București a pronunțat o hotărâre definitivă și i-a obligat la plata de despăgubiri și a cheltuielilor de judecată, reținând că reclamanții au depășit limitele libertății de exprimare.

Întemeindu-se pe art. 10 din Convenție, reclamanții au susținut că decizia respectivă a adus atingere libertății acestora de exprimare, nu a fost justificată de o nevoie socială

imperioasă și a fost menită doar să îi intimideze.

Curtea a fost de acord cu aprecierea instanțelor interne, potrivit căreia articolul editat și publicat de reclamant s-a referit la aspecte de interes general privind organizarea și funcționarea sistemului judiciar. În consecință, autoritățile aveau o marjă redusă de apreciere pentru a aprecia necesitatea ingerinței în exercitarea libertății de exprimare a reclamantilor. În continuare, Curtea a subliniat că acțiunile unui funcționar public care ocupă un post de conducere de interes public special trebuie considerate ca aparținând notorietății publice și ca fiind deschise unui control atent; în consecință, limitele criticilor acceptabile trebuie să fie mai mari decât în cazul unui profesionist obișnuit. În aceste condiții, ținând seama și de atribuțiile și responsabilitățile inerente în ceea ce privește sistemul judiciar prevăzute de statutul său de procuror și membru al Consiliului Suprem al Magistraturii, Curtea a considerat că persoana la care articolul se referă nu poate fi comparată cu un politician, aceasta aparținând unui grup de persoane care nu își puteau revendica dreptul la respectarea vieții private în același mod ca un cetățean obișnuit.

Deși a fost de acord că afirmațiile făcute în cuprinsul articolului și expresiile utilizate erau imprecise și puteau fi interpretate în sensul că sugerau în mod eronat responsabilitatea pentru evenimente pentru care procurorul nu era responsabil în realitate, Curtea a considerat că afirmațiile și expresiile respective aveau o bază de fapt suficientă. Deși redactate, poate, într-o formă categorică inadecvată, acestea se încadrau în limita nivelului permis de exagerare, date fiind limitele mai mari ale criticii acceptabile în speța de față.

În ceea ce privește consecințele articolului, Curtea a constatat că niciuna dintre instanțele naționale nu a indicat un impact sau efect negativ specific pe care articolul l-ar fi putut avea asupra reputației sau vieții profesionale a procurorului respectiv, dat fiind că, astfel cum a recunoscut și instanța de fond, a fost ales președinte al CSM la începutul anului 2013. Chiar dacă se poate presupune că publicarea unui articol într-un ziar cu un profil editorial care se concentrează asupra sistemului judiciar ar fi putut să o afecteze într-o oarecare măsură, Curtea a avut îndoieli serioase cu privire la faptul că ulterioarele consecințe suferite erau suficient de grave pentru a anula interesul publicului de a primi informațiile cuprinse în articol.

În concluzie, Curtea a considerat că decizia instanțelor naționale de a restrânge libertatea de exprimare a reclamantilor a fost susținută de motive care, deși relevante, nu erau suficiente în scopul testului „necesității” prevăzut la art. 10 § 2. Prin urmare, ingerința nu a fost necesară într-o societate democratică în sensul art. 10 din Convenție.

Văleanu și alții împotriva României

(8.11.2022, cererea nr. 59012/17 și alte 29)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1; art. 46 (dreptul la respectarea bunurilor; ineficiența continuă a mecanismului de restituire a proprietăților confiscate sau naționalizate de regimul comunist; imposibilitatea de a obține restituirea sau despăgubiri)

Capetele de cerere formulate în aceste cereri priveau acțiuni administrative și/sau judiciare introduse de reclamant în temeiul diverselor legi de restituire adoptate în România începând cu 1991, în vederea restituirii sau a obținerii despăgubirilor pentru proprietățile lor confiscate sau naționalizate de regimul comunist.

Principalele probleme ridicate de prezentele cereri se referă la valabilitatea actuală a concluziilor generale prezentate de Curte în cauza *Preda și alții împotriva României*²⁵ cu privire la funcționarea generală a mecanismului instituit prin Legea nr. 165/2013. Aceste concluzii au fost trase imediat după intrarea în vigoare a legii respective, fără să existe însă beneficiul unei opinii cu privire la eficacitatea sa odată pusă în practică. Principala susținere a reclamantilor a fost aceea că mecanismul de restituire, astfel cum a fost aplicat de autoritățile naționale, inclusiv în ultimii opt ani de la punerea în aplicare a legii, s-a dovedit ineficient și inconsecvent și a impus reclamantilor o sarcină excesivă. Deși a fost pe deplin conștientă de complexitatea faptelor, atât din cauza timpului scurs, cât și a soluțiilor legale

²⁵ Disponibilă în limba română *aici*.

propuse, Curtea, aplicând principiile generale relevante prevăzute în *Maria Atanasiu și alții împotriva României*²⁶, hotărârea pilot privind mecanismul de restituire în România, a trebuit să se pronunțe cu privire la eficacitatea situației reclamanților, a măsurilor corective propuse în sistem în vigoare în prezent, introduse de lege și de normele sale de aplicare, astfel cum au fost modificate pe toată durata perioadei relevante. Pe de altă parte, în împrejurările particulare, Curtea a trebuit să stabilească dacă comportamentul autorităților române - indiferent dacă reprezenta o ingerință sau o lipsă de acțiune sau o combinație a acestora - era justificat în raport cu principiile aplicabile.

Curtea a identificat mai multe aspecte problematice:

a) neexecutarea hotărârilor definitive

Curtea a reținut că, deși reclamanții au obținut hotărâri judecătorești definitive prin care le-au fost recunoscute drepturile de proprietate, iar autoritățile naționale competente au fost fie obligate să le acorde dreptul de proprietate și să le emită titlurile de proprietate, fie să emită o decizie cu privire la cererea lor de restituire, hotărârile respective nu au fost încă executate. Astfel, pentru a treia oară, după hotărârile pilot *Maria Atanasiu și alții și Preda și alții*, Curtea s-a confruntat cu cazuri îngreunate de o complexitate politică, istorică și faptică care rezultă dintr-o problemă care ar fi trebuit rezolvată de către autorități, acestea asumându-și întreaga responsabilitate pentru găsirea unei soluții.

Mai multe motive ar putea fi identificate pentru neexecutarea hotărârilor definitive. Unul dintre motivele principale a fost incapacitatea autorităților de a le acorda proprietățile solicitate, întrucât acestea erau deja ocupate și/sau fuseseră acordate unor terți și nicio altă proprietate echivalentă nu era disponibilă sau acceptată, în opinia reclamanților, să le fie oferită în schimb. Curtea a reiterat faptul că legislația extinsă în materie de restituire nu este capabilă să facă dreptate deplină în diferitele circumstanțe ale numărului foarte mare de persoane în cauză; este sarcina, în primul rând, a autorităților naționale și, în special, a Parlamentului de a evalua avantajele și dezavantajele implicate de diferitele alternative legislative disponibile, ținând cont de faptul că aceasta este o decizie politică.

Faptul că reclamanții nu au obținut executarea hotărârilor și nu au nicio certitudine cu privire la momentul în care s-ar putea întâmpla aceasta constituie o încălcare a drepturilor garantate de art. 1 din Protocolul nr. 1. Aceste constatări sunt relevante și în cazul reclamanților care, deși le-a fost recunoscut dreptul la restituire la nivel administrativ, iar instanțele naționale au obligat autoritățile administrative competente să emită o decizie cu privire la cererile lor de restituire și/sau de despăgubire, se află încă în situația în care nu au primit niciun răspuns final la pretențiile lor.

b) aspecte privind valoarea despăgubirilor acordate

Curtea a sesizat diferențe semnificative între pretențiile reclamanților la despăgubiri, pe baza rapoartelor prezentate de experții în evaluare, și ceea ce autoritățile naționale le-au acordat efectiv în aplicarea legislației relevante. Reclamanții au primit despăgubiri în cantumuri de multe ori mai mici decât valoarea de piață a proprietății respective, potrivit rapoartelor de evaluare prezentate. Pe baza elementelor care i-au fost prezentate, Curtea a considerat că există elemente convingătoare care demonstrează în mod suficient că sumele care le-au fost acordate cu titlu de despăgubiri nu sunt de natură să acopere în mod rezonabil valoarea proprietății, în sensul jurisprudenței sale. Având în vedere această constatare, care trebuie privită în contextul subiacent al întârzierilor semnificativ de îndelungate în procesul de restituire, Curtea a concluzionat că reclamanții au fost obligați să suporte o sarcină individuală excesivă, cu încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

c) anularea titlurilor reclamanților fără să fie acordate despăgubiri

Curtea a reținut că anularea titlurilor reclamanților a fost efectuată cu încălcarea principiului proporționalității. În primul rând, deoarece criteriul de anulare a fost acela că titlurile au fost emise pentru terenuri care aparțineau deja unor terți, cu încălcarea normelor imperative privind restituirea proprietății. În al doilea rând, Curtea a remarcat că,

²⁶ Disponibilă în limba română *aici*.

pe de o parte, unii reclamânți par să aibă cererile lor de restituire încă în fața autorităților administrative, fără nicio indicație clară și previzibilă cu privire la momentul în care își vor vedea procedurile finalizate. Pe de altă parte, alții nu au perspective de a obține vreo compensație, așa cum au indicat autoritățile administrative competente prin interpretarea normelor legale aplicabile.

Curtea a concluzionat că anularea titlurilor reclamânților din cauza nerespectării de către autoritățile statului a dispozițiilor legale relevante pentru procedura de emitere a titlurilor de proprietate, fără nicio compensație, a impus o sarcină individuală excesivă asupra reclamânților și încalcă art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

Curtea a concluzionat că următoarele elemente existente - neexecutarea prelungită a hotărârilor în cauză pronunțate în favoarea reclamânților și lipsa unei căi de atac efective; anularea titlurilor reclamânților din cauza incapacității statului de a pune în aplicare în mod corect legislația aplicabilă și neacordarea vreunei compensații; incapacitatea autorităților de a garanta că despăgubirile acordate sunt în mod rezonabil legate de valoarea actuală a proprietății - constituie elemente suficiente pentru a hotărî că, în pofida garanțiilor introduse de lege și validate *a priori* de Curte în *Preda și alții*, mecanismul de restituire nu este în continuare suficient de eficient și coerent, astfel încât să nu impună reclamânților o sarcină excesivă.

Totodată, având în vedere amploarea problemei recurente în cauză și punctele slabe și deficiențele identificate ale mecanismului general de restituire, Curtea a mai considerat că este esențial ca statul pârât să continue eforturile consecvente și să adopte măsuri suplimentare adecvate, pentru a alinia legislația și practica sa la constatările Curții în speță și la jurisprudența sa relevantă, astfel încât să se asigure respectarea deplină a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 46.

Moraru împotriva României

(8.11.2022, cererea nr. 64480/19)

încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1; încălcarea art. 14 (discriminare; refuzul accesului la procesul de admitere la o academie militară pentru motive antropometrice)

Reclamantei i-a fost refuzat accesul la procesul de admitere pentru a deveni medic militar deoarece înălțimea sa (150 cm) și greutatea sa (44 kg) se aflau sub pragurile stabilite prin Ordinul ministrului apărării naționale nr. 55/2014.²⁷ Reclamanta a contestat fără succes această decizie în fața instanțelor naționale, întemeindu-se, în special, pe hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauza *Kalliri*. Această hotărâre se referea la prevederile din legislația grecească care condiționa admiterea candidaților la o academie de poliție, indiferent de sex, de cerința ca aceștia să aibă o înălțime de cel puțin 1,70 m. În opinia CJUE, o astfel de dispoziție a defavorizat un număr mai mare de femei decât de bărbați și nu a părut să fie nici adecvată, nici necesară pentru atingerea obiectivului legitim urmărit.

Curtea a fost de acord că stabilirea unor limite pentru accesul la serviciul militar nu contravine, ca atare, obligațiilor prevăzute de Convenție în ceea ce privește art. 2 din Protocolul nr. 1. Și principiul interoperabilității forțelor armate (pentru a crea o forță militară capabilă să îndeplinească toate misiunile), la care s-a făcut referire de către autoritățile interne, ar putea justifica, de asemenea, impunerea de restrângeri. Cu toate acestea, trebuie să existe o relație rezonabilă de proporționalitate între mijloacele utilizate și obiectivul urmărit de aceste restrângeri. Nici în observațiile părților, nici în hotărârile judecătorești nu s-a făcut referire la vreun instrument legal care să descrie în mod specific sarcinile unui medic militar sau relația acestuia cu ceilalți ofițeri din afara corpului medical. În plus, autoritățile naționale nu au indicat niciun instrument legal specific care să susțină afirmația potrivit căreia armata română ar fi fost, la momentul respectiv, organizată conform principiului interoperabilității sau că un medic militar ar fi fost chemat să

²⁷ Criteriile antropometrice respective au fost eliminate prin Ordinul ministrului apărării naționale nr. 92/2020, publicat în Monitorul Oficial nr. 393 din 14 mai 2020, iar reclamanta este acum liberă să se înscrie la o academie militară la alegere. Totuși, astfel cum a reținut Curtea, această circumstanță nu elimină retroactiv dezavantajul pe care l-a avut în cursul procesului de admitere din cauză.

îndeplinească misiuni care implică o anumită putere fizică ce depășește ceea ce era așteptat de la un medic. Autoritățile naționale nu au acordat o atenție specială statutului de medic militar, atribuțiilor reale și posibilelor sarcini ale acestuia.

Cu toate acestea, autoritățile naționale nu au demonstrat că există în mod necesar o legătură între criteriile alese de legiuitor (inclusiv dimensiunile minime ale candidaților) și justificarea impusă pentru aceste restricții (și anume, necesitatea de a determina puterea fiecărui candidat). Reclamanta a menționat în mod expres acest aspect în cursul procedurii interne, invocând concluziile CJEU în *Kalliri*. Cu toate acestea, instanțele naționale nu au acordat în mod semnificativ atenția necesară acestei hotărâri a CJUE și nu au examinat ramificațiile subliniate de reclamantă.

În general, instanțele naționale nu au oferit nicio justificare cu privire la legătura dintre dimensiunea unui candidat și puterea sa. Nu s-a dovedit că acestea au avut la dispoziție studii, date statistice sau de cercetare sau orice fel de dovezi empirice care să fi stat la baza deciziilor lor. Acestea au echivalat dimensiunea și puterea, bazându-se exclusiv pe argumentele prezentate de Ministerul Apărării, și, făcând acest lucru, nu au invocat niciun motiv pentru concluziile lor.

Poienaru împotriva României

(15.11.2022, cererea nr. 43744/17)

încălcarea art. 10 (libertatea de exprimare; articole publicate pe blogul propriu privind nereguli în cadrul unei agenții guvernamentale; interes public)

Reclamantul în cauză a fost funcționar public în cadrul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură. Acesta a fost concediat, în martie 2011, după ce a expus pe blogul său mai multe nereguli de la locul de muncă. În postările de pe blog, reclamantul a prezentat abuzuri și nereguli legate de angajarea unor funcționari la APIA și gestionarea fondurilor publice. Demersul său a venit după ce, anterior, prezentase cazurile șefilor săi ierarhici și după ce sesizase, în 2010, Oficiul European de Luptă Antifraudă, susținând că persoane din conducerea APIA erau implicate în fraude privind fonduri europene. Prin decizie definitivă, Curtea de Apel Cluj a stabilit că revocarea sa din funcție a fost legală, iar afirmațiile de pe blog nu au corespuns realității și, prin aceasta, a adus atingere imaginii instituției și persoanelor din conducere.

Curtea a constatat că instanțele naționale și-au concentrat analiza, în principal, pe consecințele negative pe care afirmațiile în litigiu le-au avut asupra „imaginii” directorului agenției și asupra faptului că reclamantul nu a prezentat dovezi în sprijinul susținerilor sale. Procedând astfel, acestea nu au făcut nicio distincție între afirmațiile de fapt și judecățile de valoare. O astfel de abordare este în sine incompatibilă cu principiile enunțate la art. 10 din Convenție. În plus, observațiile reclamantului se refereau la nereguli în recrutarea anumitor funcționari, numirea în postul de director și gestionarea de către APIA a fondurilor publice, inclusiv a bugetului Uniunii Europene - aspecte de interes public. Având în vedere cele de mai sus, Curtea a considerat că instanțele naționale nu au pus în balanță în mod corespunzător diferitele interese aflate în cauză în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența sa și nu au furnizat motive pertinente și suficiente pentru a justifica atingerea adusă dreptului reclamantului la libertatea de exprimare. Prin urmare, a existat o încălcare a art. 10 din Convenție.

S.L. împotriva României

(29.11.2022, cererea nr. 52693/12)

decizie de inadmisibilitate (art. 8; permis de ședere; interdicție de intrare pe teritoriul României; suspiciuni de acte de terorism; documente calificate drept secrete; certificat ORNISS)

În 2003, reclamantul, cetățean tunisian, s-a stabilit în România și a obținut calificările necesare pentru a exercita profesia de medic. În iulie 2010, acesta s-a căsătorit cu o resortisantă română și a obținut, în calitate de membru de familie al unui cetățean al UE, un permis de ședere, valabil 5 ani începând din septembrie 2010. În august 2011, la întoarcerea dintr-o călătorie în Tunisia, poliția de frontieră i-a refuzat reclamantului intrarea în România. În procesul-verbal standard se preciza că, în temeiul OUG nr. 194/2002

privind regimul străinilor în România, numele său a fost înscris în registrul național și nu i se permite intrarea pe teritoriul României. Ulterior, reclamantul a fost informat că a făcut obiectul unei interdicții de intrare pe teritoriul României pentru o perioadă de 15 ani. Acțiunea sa administrativă împotriva Inspectoratului General al Poliției de Frontieră având ca obiect anularea deciziei de nepermisere a intrării pe teritoriul României și ștergerea numelui său de pe lista persoanelor cu interdicție a fost respinsă de curtea de apel în februarie 2012. După ce a amintit că a examinat documentele din dosar, inclusiv „cele calificate drept secrete”, instanța a arătat că măsura nepermitterii intrării era conformă cu dispozițiile legale relevante și, având în vedere înscrisurile din dosar, justificată de împrejurări obiective. Avocatul reclamantului nu a putut consulta documentele calificate drept secrete, întrucât nu era titularul unui certificat ORNISS, necesar pentru a avea acces la astfel de documente, și nu a luat măsuri pentru obținerea acestuia.

În fața Curții, reclamantul a criticat faptul că nu a beneficiat de o procedură contradictorie în fața curții de apel, măsură care i-ar fi permis să conteste măsurile luate împotriva sa, întrucât nici el, nici avocatul său nu au avut acces la documentele din dosar care au fost calificate drept secrete.

Curtea a observat că reclamantul a putut contesta măsura interdicției în fața curții de apel, care beneficiază de independența necesară în sensul jurisprudenței organismelor Convenției. Instanța a avut acces la toate înscrisurile din dosar, inclusiv la documentele clasificate drept secrete, a luat în considerare susținerile reclamantului cu privire la existența unei ingerințe în exercitarea dreptului la respectarea vieții sale private și de familie și a considerat că art. 8 nu a fost încălcat și că din elementele de probă reieșea că măsura era necesară și proporțională. În ceea ce privește posibilitatea prevăzută de dreptul național de a beneficia de o procedură contradictorie, o persoană care a făcut obiectul unor suspiciuni de acte de terorism, precum reclamantul din prezenta cauză, nu putea avea acces la documentele calificate drept secrete pe care se întemeia interdicția de intrare pe teritoriu. Cu toate acestea, în conformitate cu legislația în vigoare, persoanele care dețin un certificat ORNISS ar putea avea acces la informații clasificate drept secrete. Legea permitea avocaților să obțină acest certificat și prevedea o procedură specială în acest scop. În speță, reclamantul a ales un avocat pentru a-și apăra interesele. După ce a constatat că decizia adoptată împotriva clientului său se întemeia pe documente calificate drept secrete, avocatul nu a solicitat instanței să amâne procedura pentru a-i permite să ia măsurile necesare pentru obținerea unui certificat ORNISS. Legea nu a stabilit niciun termen în care instanța se pronunță cu privire la contestația formulată de reclamant împotriva deciziei de interdicție de intrare pe teritoriu. Având în vedere durata procedurii de obținere a unui certificat ORNISS de aproximativ 60 de zile, avocatul reclamantului ar fi putut în mod legitim să solicite amânarea pentru a lua măsurile necesare pentru obținerea unui astfel de certificat. În plus, reiese din jurisprudența națională că instanțele naționale puteau acorda astfel de amânări în aceste împrejurări. În cazul în care, precum în speță, persoana în cauză a mandatat un avocat să îl reprezinte de la începutul procedurii care nu este supusă unui termen scurt, nu este nerezonabil ca acest avocat să cunoască dispozițiile legale relevante și să își informeze clientul cu privire la garanțiile prevăzute de dreptul național.

Astfel, chiar dacă reclamantul nu a putut beneficia de o anumită formă de procedură contradictorie, speța privește o neîndeplinire a obligațiilor ca urmare a modului în care reprezentantul său a decis să asigure apărarea, iar nu lipsa garanțiilor procedurale instituite în dreptul intern.

Cîrstoiu împotriva României

(6.12.2022, cererea nr. 59120/19)

decizie de inadmisibilitate (art. 35; prezumție de nevinovăție; epuizarea căilor de atac efective; termenul de 6 luni)

În 2012, un complet al Curții de Apel București, din care a făcut parte reclamanta, a achitat o persoană, după ce aceasta fusese condamnată de instanța de fond pentru abuz în serviciu. Această decizie a făcut obiectul unei serii de articole de presă. Inspekția Judiciară

s-a sesizat din oficiu și secția pentru judecători în materie disciplinară din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii a inițiat o procedură disciplinară împotriva reclamantei. Procurorul-șef al Direcției Naționale Anticorupție a criticat decizia de achitare și a exprimat îndoiele cu privire la soluția adoptată de completul de judecată din care reclamanta a făcut parte. A fost începută o anchetă penală și, în 2019, aceasta a fost condamnată definitiv pentru trafic de influență, înșelăciune și fals pentru fapte legate de pronunțarea hotărârii prin care s-a dispus achitarea.

Curtea a constatat că cele 2 căi de atac sugerate de Guvern, întemeiate pe art. 75 din Legea nr. 303/2004 și art. 30 din Legea nr. 317/2004, precum și o acțiune civilă, nu erau în măsură să remedieze pretinsa încălcare a prezumției de nevinovăție a reclamantei. În ceea ce privește, mai întâi, protecția pe care CSM ar fi putut să o acorde, este dificil de imaginat că o astfel de cale de atac ar fi putut constitui o cale de atac efectivă în speță, întrucât Inspekția Judiciară, organul disciplinar competent să investigheze declarațiile în litigiu, inițiasse din oficiu o anchetă disciplinară împotriva reclamantei pentru faptele menționate în aceleași declarații. Nici o acțiune civilă în răspundere delictuală nu reprezenta o modalitate care ar fi permis reclamantei să beneficieze de o cale de atac adecvată, din moment ce faptele care stau la baza declarațiilor făcute de procurorul-șef în cadrul conferinței de presă au făcut obiectul unei proceduri penale și au justificat condamnarea reclamantei.

Curtea a reamintit că, în conformitate cu art. 35 § 1, poate fi sesizată cu o cauză doar „în termen de șase luni, începând cu data deciziei interne definitive”. Conform jurisprudenței constante a Curții, în cazul în care nu este disponibilă nicio cale de atac internă pentru a denunța un act despre care se pretinde că încalcă dispozițiile Convenției, termenul de șase luni prevăzut la art. 35 începe, în principiu, să curgă de la data săvârșirii faptei incriminate sau de la data la care un reclamant a suferit direct de pe urma acestui act, a luat cunoștință de acesta sau ar fi putut să ia cunoștință de acesta. Afirmările procurorului-șef au fost formulate la conferința de presă a DNA din 28 februarie 2012, în timp ce cererea introductivă a fost depusă la Curtea la 22 octombrie 2019, cu alte cuvinte în afara termenului de șase luni prevăzut la art. 35 § 1 din Convenție.

Dobriță împotriva României

(6.12.2022, cererea nr. 8115/15)

decizie de inadmisibilitate (art. 7; dezvăluirea de informații ce nu sunt destinate publicității; licitație; instituție publică)

În speță, reclamanta a fost condamnată, conform art. 12 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 78/2000, prin decizia definitivă a Curții de Apel Cluj, la închisoare cu executare pentru săvârșirea de fapte de corupție. S-a reținut de către instanță că reclamanta a cerut și acceptat în mai multe ocazii bani și bunuri pentru a ajuta o societate comercială să câștige o licitație pentru atribuirea traseelor pentru transportul public, oferind informații confidențiale obținute prin intermediul poziției sale la Autoritatea Rutieră Română. Conform dispozițiilor interne ale ARR, reclamanta avea obligația de a menține confidențialitatea informațiilor și a documentelor referitoare la activitatea instituției publice unde își desfășura activitatea.

În fața Curții, reclamanta a susținut că, prin condamnarea sa pentru săvârșirea unei infracțiuni în temeiul art. 12 din Legea nr. 78/2000, instanțele naționale au încălcat art. 7 din Convenție întrucât, în opinia sa, infracțiunea în cauză nu era clar definită de dreptul intern, deoarece noțiunea „informații ce nu sunt destinate publicității” nu era definită de dreptul intern, iar instanțele au interpretat-o în mod extensiv în detrimentul său.

Curtea a considerat că, pentru a ajunge la concluzia sa în speță, curtea de apel a efectuat o analiză detaliată a înțelesului și relevanței noțiunii de „informații ce nu sunt destinate publicității” prevăzută la art. 12 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 78/2000, în contextul concret specific al cauzei. Nu se poate afirma că nici una dintre concluziile la care au ajuns instanțele naționale nu era previzibilă sau arbitrară și nici că acestea nu au fost în deplină conformitate cu jurisprudența Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Curtea a reiterat, de asemenea, că art. 7 din Convenție nu poate fi interpretat în sensul că exclude clarificarea treptată a normelor privind răspunderea penală prin interpretarea juridică de la caz la caz, cu condiția ca evoluția rezultată să fie conformă cu esența infracțiunii și să poată fi prevăzută în mod rezonabil. În plus, revine în principal autorităților naționale, și în special instanțelor, sarcina de a soluționa problemele de interpretare a legislației naționale. Curtea a subliniat că reclamanta ar fi trebuit să fie conștientă că, prin dezvăluirea de informații privind competitorii societății respective în cadrul licitației supravegheate de ARR, în schimbul banilor și bunurilor, atunci când deținea funcția de șef al Direcției Licențe și Autorizări, pentru a ajuta societatea să câștige licitația, risca să fie găsită vinovată de infracțiunea prevăzută la art. 12 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 78/2000. În plus, Curtea a considerat că noțiunea „informații ce nu sunt destinate publicității” era suficient de clară în sensul că orice persoană și, în special, un funcționar superior precum reclamanta, ar trebui să înțeleagă, în contextul activității într-o instituție publică care organizează licitații, că actele sale pot angaja răspunderea sa penală.

Răducan împotriva României

(6.12.2022, cererea nr. 83460/17)

decizie de inadmisibilitate (art. 7; camătă; infracțiune de obicei; numărul de acte materiale care conferă acțiunii caracter de îndeletnicire)

În cauză, reclamantul a fost condamnat definitiv de Curtea de Apel București, în temeiul art. 3 din Legea nr. 216/2011 și al art. 351 C. pen., pentru camătă și spălare de bani. Instanța internă a reținut că din declarațiile martorilor reieșea că activitatea obișnuită a reclamantului era de a oferi împrumuturi purtătoare de dobândă în cazinouri jucătorilor care aveau nevoie de bani. Pentru ca elementele constitutive ale infracțiunii de camătă să fie întrunite este necesar ca sumele de bani să fie împrumutate în cadrul unei activități normale, repetată în timp suficient pentru a putea fi considerată o îndeletnicire. Curtea de apel a invocat și decizia Curții Constituționale nr. 82 din 23 februarie 2016²⁸ prin care a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a art. 351 C. pen. Conform raționamentului instanței constituționale, camăta constă în darea de bani cu dobândă, de către o persoană neautorizată, ca îndeletnicire. Legiuitorul nu a definit, în mod expres, în cuprinsul legii penale noțiunea de „îndeletnicire”, neindicând cu exactitate frecvența actelor materiale pe care aceasta o presupune. Sintagma utilizată de legiuitor, „ca îndeletnicire”, califică fapta ca fiind o infracțiune de obicei, prin urmare, numărul actelor materiale de dare de bani cu dobândă, de către o persoană neautorizată, trebuie să fie suficient de mare pentru a denota comiterea acestora în mod frecvent sau constant. Astfel, legiuitorul a lăsat instanței judecătorești investite cu soluționarea cauzei penale o marjă de apreciere cu privire la numărul actelor materiale care conferă acțiunii caracter de îndeletnicire. Această marjă de apreciere este justificată prin particularitățile condițiilor concrete în care este săvârșită fiecare infracțiune de camătă.

Invocând art. 7 din Convenție, reclamantul s-a plâns Curții, afirmând că modul de redactare a legii privind camăta nu este clar și previzibil. Acesta a susținut, în primul rând, că a fost condamnat ca urmare a unei interpretări extinse de către instanțele naționale a legii penale, care, în opinia sa, nu sancționează facilitarea și sprijinirea activității terților. De asemenea, a reclamat faptul că a fost condamnat în condițiile în care, în opinia sa, a fost dovedit un singur act material de împrumut pentru care a primit dobândă.

Având în vedere obiectivul urmărit de legiuitor, Curtea a considerat că interpretarea dată de instanțele naționale dispoziției care sancționează camăta pare să fie conformă cu însăși esența infracțiunii, care a fost creată pentru a interzice în general persoanelor neautorizate orice activitate de împrumut purtător de dobândă. Caracterul intrinsec periculos al cametei a fost considerat de legiuitorul român ca fiind atât de evident încât Curtea nu a putut considera rezultatul deciziilor luate împotriva reclamantului cu privire la

²⁸ Decizia Curții Constituționale nr. 82 din 23 februarie 2016 referitoare la respingerea excepțiilor de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 351 C. pen. și art. 16 alin. (1) C. proc. pen., publicată în Monitorul Oficial nr. 370 din 13 mai 2016.

stabilirea elementului material al infracțiunii ca fiind contrar obiectului și scopului art. 7 din Convenție, potrivit căruia nimeni nu poate fi supus judecării, condamnării sau unor sancțiuni arbitrare. Curtea a constatat că motivarea instanțelor naționale a fost conformă cu practica instanțelor în ceea ce privește numărul de acte materiale necesare pentru existența infracțiunii de obicei. Din exemplele jurisprudențiale aflate la dosar a reieșit că instanțele naționale au statuat în mod constant că sunt necesare mai multe acte materiale pentru ca o activitate să fie considerată normală. În speță, instanța de fond a căutat să afle, având în vedere contextul cauzei și în lumina elementelor de care a dispus, dacă reclamantul era angajat în mod obișnuit în împrumutul unor sume de bani rambursabile însoțite de dobânzi și a concluzionat cu o decizie motivată în acest sens. La rândul său, curtea de apel a confirmat că, în speță, caracterul obișnuit al activității reclamantului a fost dovedit. În aceste condiții, Curtea a constatat că instanțele naționale au interpretat dispoziția în cauză într-un mod compatibil cu esența infracțiunii și în conformitate cu litera legislației penale interpretată în contextul său. În cele din urmă, Curtea a arătat că reclamantul a citat articole din doctrină în care se preciza că o activitate devine una de obicei începând de la 3 acte materiale. Chiar dacă ar putea fi luată în considerare interpretarea legii dată de doctrină la momentul relevant, în special atunci când este în aceeași linie cu jurisprudența, libera interpretare în doctrină a unui text de drept nu poate înlocui existența unei jurisprudențe. În plus, în dreptul român, literatura juridică nu este un izvor de drept și numai deciziile Curții Constituționale sau Înaltei Curți de Casație și Justiție în cadrul unui recurs în interesul legii pot conduce la o interpretare a literei legii.

Spasov împotriva României

(6.12.2022, cererea nr. 27122/14)

încălcarea art. 6 (proces echitabil; normele politicii comune în domeniul pescuitului; încălcarea dreptului comunitar)

În cauză, reclamantul este cetățean bulgar și deține o ambarcațiune înregistrată în Bulgaria. Ambarcațiunea respectivă a fost inspectată și sechestrată de autoritățile maritime române în timp ce reclamantul pescuia calcan în zona economică exclusivă a României. A fost trimis în judecată pe motiv că nu deținea o licență de pescuit română și că a utilizat plase interzise de legislația română. Întrucât faptele au avut loc după aderarea celor două țări la Uniunea Europeană, reclamantul a invocat normele politicii comune în domeniul pescuitului. În 2013, prin decizie definitivă, curtea de apel a hotărât că navele comunitare rămân sub incidența dispozițiilor legislației române adoptate în temeiul Convenției Organizației Națiunilor Unite privind dreptul mării și că normele naționale care reglementează în mod specific pescuitul de calcan nu contravin legislației UE. Reclamantul a fost condamnat la pedeapsa închisorii cu suspendare și plata unei amenzi penale. De asemenea, instanța a dispus confiscarea unei părți din valoarea navei și interzicerea temporară a pescuitului în zona economică exclusivă a României.

În fața Curții, acesta a reclamat faptul că instanța de apel nu a adresat Curții de Justiție a Uniunii Europene o întrebare preliminară privind interpretarea normelor politicii comune în domeniul pescuitului și pentru că a pronunțat o decizie pe care o consideră arbitrară în lumina acestor norme.

Curtea a observat că normele politicii comune în domeniul pescuitului sunt stabilite într-un set de regulamente. Or, în ordinea juridică a Uniunii, un regulament este, spre deosebire de o directivă, obligatoriu în toate elementele sale și direct aplicabil în toate statele membre. În conformitate cu principiul supremației dreptului Uniunii, un astfel de regulament are un efect direct asupra dreptului intern contrar. Rezultă că dispozițiile art. 17 din Regulamentul (CE) nr. 2371/2002²⁹ care prevăd accesul egal la ape și resurse în toate apele comunitare erau aplicabile în cazul reclamantului. Pe de altă parte, autoritățile interne nu au utilizat mecanismul prevăzut la art. 8 din regulamentul respectiv pentru a

²⁹ Regulamentul (CE) nr. 2371/2002 al Consiliului din 20 decembrie 2002 privind conservarea și exploatarea durabilă a resurselor piscicole în conformitate cu politica comună în domeniul pescuitului.

limita accesul la aceste resurse. În plus, Comisia Europeană a indicat în mod clar autorităților române faptul că procedura împotriva reclamantului a încălcat legislația UE - în special Regulamentele (CE) nr. 2371/2002 și (UE) nr. 1256/2010 - subliniind faptul că legislația națională care impunea o licență de pescuit română și prevedea o dimensiune minimă a ochiurilor plaselor este contrară normelor politicii comune în domeniul pescuitului. Poziția Comisiei, care privea în mod specific cazul reclamantului, a fost comunicată autorităților române cu mult înainte de pronunțarea deciziei curții de apel. Neîndeplinirea de către statul pârât a obligațiilor care îi revin în temeiul politicii comune în domeniul pescuitului a făcut, de altfel, obiectul unei proceduri privind încălcarea dreptului comunitar cu referire la incidentul în care a fost implicat reclamantul și la alte incidente similare. Procedura respectivă era pendinte în momentul în care curtea de apel s-a pronunțat, iar Comisia a închis procedura doar după ce România și-a modificat legislația internă și normele privind accesul la apele și resursele Mării Negre aflate sub jurisdicția sa, pentru a le alinia la legislația UE. În concluzie, Curtea a considerat că instanța internă română a săvârșit o eroare vădită de drept, iar reclamantul a fost victima unei „negări de dreptate”.

Oprea și alții împotriva României

(13.12.2022, cererea nr. 16732/15)

încălcarea art. 6 (proces echitabil; uzucapiunea de 30 de ani; teren trecut în proprietatea autorităților administrației publice locale, conform Legii nr. 158/2010; inexistența unui certificat de vacanță succesorală)

Cererea a privit, în cadrul art. 6 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1, respingerea, ca urmare a aplicării retroactive a unei modificări legislative în cursul procedurii, a acțiunii civile introduse de reclamantii împotriva statului și a municipiului București pentru a obține constatarea dobândirii unui teren prin prescripție achizitivă. În 2010, reclamantii au introdus o acțiune civilă având ca obiect constatarea intervenției în favoarea lor a prescripției achizitive pentru o parcelă de teren situată în București pe care își construiseră casa și pentru care au plătit impozitul pe proprietate. Aceștia au explicat că au achiziționat parcela respectivă prin intermediul unui act privat încheiat cu un terț în cursul anului 1964 și că au deținut întreaga parcelă de teren în mod continuu, public și pașnic. Aceștia și-au întemeiat acțiunea pe dispozițiile Codului civil potrivit cărora termenul pentru uzucapiunea bunurilor imobile era de 30 de ani. Instanțele interne au respins acțiunea, reținând aplicarea în speță a art. 26 alin. (1) din Legea nr. 18/1991 și, în special, a articolului unic din Legea nr. 158/2010, conform cărora terenurile situate în intravilanul localităților, rămase la dispoziția autorităților administrației publice locale, de la persoanele care au decedat și/sau nu au moștenitori, trec în proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale și în administrarea consiliilor locale respective.

Invocând art. 6 din Convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, reclamantii s-au plâns Curții, susținând că modificarea legislativă reținută a intrat în vigoare după introducerea acțiunii lor și, conform temeiului principiului constituțional al neretroactivității legilor, modificarea respectivă nu era aplicabilă în speță.

Curtea a observat că practica instanțelor naționale prezentată la dosarul cauzei nu susținea în unanimitate aplicarea retroactivă, în cazul procedurii de față, în temeiul art. 26 din Legea nr. 18/1991 a fondului funciar, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 158/2010. Dimpotrivă, din jurisprudența de care a dispus Curtea reieșea că numeroase instanțe au statuat că această dispoziție legislativă nu era aplicabilă acțiunilor în constatarea prescripției achizitive aflate pe rolul instanțelor la data intrării sale în vigoare, cu atât mai mult cu cât termenul de 30 de ani, aplicabil în materie de uzucapiune, se împlinise cu mult timp înainte de data intrării sale în vigoare, iulie 2010. În plus, Curtea a constatat că, în hotărârea definitivă, instanța internă nu a răspuns motivului principal de recurs invocat de reclamantii, întemeiat pe aplicarea retroactivă a unei modificări legislative intervenite în cursul acțiunii inițiate de aceștia. De asemenea, instanța nu a explicat motivul pentru care dispoziția legislativă în litigiu, care prevedea, printre altele, că terenurile „rămase la dispoziția autorităților administrației publice locale, trec în proprietatea publică a unităților administrativ-teritoriale și în administrarea consiliilor locale respective, în baza

certificatului de vacanță succesorală eliberat de notarul public”, era aplicabilă litigiului în speță. În special, hotărârea definitivă nu a menționat nimic în ceea ce privește incidența, în speță, a condițiilor impuse de dispoziția legislativă menționată, inclusiv întocmirea prealabilă a unui certificat de vacanță succesorală. În concluzie, Curtea a considerat că instanțele interne nu au efectuat o examinare efectivă a motivelor, a argumentelor și a cererilor de probe prezentate de părțile la procedură. Prin urmare, a fost încălcat art. 6 din Convenție.

Moraru și Marin împotriva României

(20.12.2022, cererile nr. 53282/18 și 31428/20)

încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 12 (discriminare; desființare automată a contractelor de muncă pentru femei la atingerea vârstei de 61 de ani; nelegalitate)

Reclamantele din cele 2 cauze au fost funcționari publici și au lucrat la Agenția Națională de Administrare Fiscală și, respectiv, la Ministerul pentru Mediul de Afaceri, Comerț și Antreprenariat. Când au ajuns la vârsta de 61 de ani, ambelor femei le-au fost desființate contractele de muncă deoarece ajunseseră la vârsta de pensionare. Acestea au solicitat angajatorilor să continue să lucreze până la 65 de ani, vârsta de pensionare a bărbaților, însă au fost refuzate. Acțiunea reclamantelor a fost respinsă de instanțele interne, acestea reținând că, în conformitate cu Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici și Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, contractul de muncă al unui funcționar public încetează la atingerea vârstei de pensionare.

Invocând art. 1 din Protocolul nr. 12 la Convenție, reclamantele s-au plâns Curții că, prin faptul că nu au putut continua să muncească după ce au împlinit vârsta de pensionare a femeilor, au fost discriminate pe motive de sex. În plus, a doua reclamantă s-a întemeiat și pe art. 14 din Convenție, coroborat cu art. 8.

Curtea a observat că prezenta cauză privea încetarea automată a activității reclamantelor din momentul în care acestea au atins vârsta de pensionare, care, conform legislației la momentul relevant, era mai mică decât vârsta de pensionare a bărbaților, iar nu dreptul acestora de pensionare la o vârstă inferioară celei stabilite pentru bărbați. Aceasta din urmă face parte din ajustarea treptată a schemei de pensii care poate fi considerată o măsură destinată să corecteze „inegalitățile de fapt” și a fost susținută în mod repetat și sistematic de Curtea Constituțională română. Aceleași considerații nu se aplică însă obligației reclamantelor de a se pensiona de îndată ce au atins vârsta de pensionare stabilită pentru femei.

Prin instituirea și menținerea unei norme generale privind încetarea obligatorie a contractului de muncă al femeilor la o vârstă mai mică decât cea impusă bărbaților, cu posibilitatea numai a câtorva excepții introduse prin Legea nr. 156/2018, legiuitorul a perpetuat o viziune stereotipică asupra rolurilor de gen și a tratat femeile ca pe un grup omogen, ale căror situații sau dorințe personale din punct de vedere al vieții profesionale și al dezvoltării profesionale, precum și alinierea acestora la cele ale bărbaților au fost complet neglijate. Angajatorii reclamantilor erau autorități publice ale căror acte au angajat răspunderea statului în temeiul Convenției. Curtea nu a putut decât să observe că nici aceste autorități publice, nici instanțele naționale care au examinat cauzele reclamantelor nu au oferit nicio explicație cu privire la modul în care deciziile lor de a nu permite reclamantilor să își continue activitatea sunt compatibile cu Convenția sau cu dreptul Uniunii Europene aplicabil. În această privință, în acțiunea sa internă, prima reclamantă a susținut în mod explicit că încetarea contractului său de muncă era contrară dreptului UE aplicabil și, în acest sens, a invocat hotărârile CJUE *Marshall* și *Kleist*. Cu toate acestea, curtea de apel nu a acordat în mod semnificativ atenția necesară acestor hotărâri ale CJUE și nu a examinat ramificațiile subliniate de reclamantă în argumentele sale în fața instanței.

Curtea a reținut însă că, între timp, situația a fost remediată în statul pârât.³⁰ Reclamantele nu au putut beneficia însă de modificarea Statutului funcționarului public³¹, întrucât, la momentul respectiv, deciziile pronunțate în procedura internă în cauzele lor erau definitive. Având în vedere cele de mai sus, Curtea a concluzionat că neacordarea posibilității reclamantelor de a continua să lucreze după vârsta de pensionare și până la vârsta de pensionare stabilită pentru bărbați constituie o discriminare pe bază de sex care nu era justificată în mod obiectiv sau necesară în aceste împrejurări.

Costin Leonard Fălcuță
revizor jurist
Serviciul Coordonare Traduceri
Institutul European din România

---

³⁰ Prin decizia nr. 387/2016, publicată în Monitorul Oficial nr. 642 din 24 iulie 2018, Curtea Constituțională a statuat că anularea automată a contractului de muncă al unei femei la vârsta de pensionare stabilită de Codul muncii constituie o discriminare pe criteriile de sex și a considerat că motivele care justifică instituirea unui tratament diferit pentru bărbați și femei în ceea ce privește condițiile de obținere a dreptului la pensie nu îndeplinesc cerințele unei justificări obiective și raționale pentru încetarea automată a unui raport de muncă. Art. 56 alin. (1) din Codul muncii a fost modificat după scurt timp prin OUG nr. 96/2018, publicată în Monitorul Oficial nr. 963 din 14 noiembrie 2018, prevăzând opțiunea femeilor de a lucra până la vârsta de 65 de ani. În cele din urmă, prin decizia nr. 112/2021, publicată în Monitorul Oficial nr. 353 din 7 aprilie 2021, Curtea Constituțională a reținut că soluția legislativă cuprinsă în art. 98 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 188/1999, referitoare la sintagma „condiții de vârstă standard” în ceea ce privește încetarea de drept a raportului de serviciu al funcționarului public femeie, respectă exigențele constituționale prevăzute de art. 1 alin. (3) și art. 16 din Legea fundamentală, precum și pe cele ale art. 14 alin. I lit. c) și art. 9 din Directiva 2006/54/CE, invocate prin prisma art. 148 alin. (2) din Constituție, în măsura în care nu exclud posibilitatea funcționarului public femeie de a solicita continuarea exercitării raportului de serviciu, în condiții identice cu funcționarul public bărbat, respectiv până la împlinirea vârstei de 65 de ani.

³¹ OUG nr. 92/2008 privind statutul funcționarului public denumit manager, publicată în Monitorul Oficial nr. 484 din 30 iunie 2008, aprobată prin Legea nr. 135/2009, publicată în Monitorul Oficial nr. 294 din 6 mai 2009.